

دوره یازدهم - سال سوم

تاریخ چاپ ۱۴۰۰/۲/۴

۵۵۲

شماره چاپ

۵۹

شماره سابقه چاپ

۵۸

شماره ثبت

گزارش شور دوم

شماره .....

تاریخ ۱۴۰۱/۰۳/۲۵

گزارش کمیسیون اقتصادی به مجلس شورای اسلامی

«طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران (طرح مسئولیت، اهداف، ساختار و وظایف

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)» که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ

۱۴۰۰/۰۲/۲۶ برای بررسی مجدد در شور دوم به کمیسیون اقتصادی به عنوان

کمیسیون اصلی ارجاع شده بود، در جلسه روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

با حضور مسئولان محترم دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، دیوان محاسبات و

کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مورد بحث و بررسی

قرار گرفت و با اصلاحاتی در عنوان و متن به شرح زیر به تصویب رسید.

اینک گزارش آن در اجرای ماده (۱۴۳) آئین‌نامه داخلی تقدیم مجلس شورای

اسلامی می‌گردد.

محمدرضا پورابراهیمی

رئیس کمیسیون اقتصادی

معاونت قوانین

طرح مسئولیت، اهداف، ساختار و وظایف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

فصل اول: کلیات

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون، در معانی زیر به کار رفته‌اند:

الف. بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ب. هیأت عالی: هیأت عالی بانک مرکزی.

پ. رئیس کل: رئیس کل بانک مرکزی.

ت. معاون سیاست‌گذاری پولی: معاون سیاست‌گذاری پولی بانک مرکزی.

ث. معاون تنظیم‌گری و نظارت: معاون تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی.

ج. شورای فقهی: شورای فقهی بانک مرکزی.

چ. عملیات بانکی: دریافت سپرده از اشخاص حقیقی یا حقوقی و اعطای تسهیلات یا ایجاد اعتبار.

ح. خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر صدور ضمانت‌نامه و گشایش اعتبار اسنادی که مؤسسه اعتباری می‌تواند در چهارچوب دستورالعمل‌های اعلامی بانک مرکزی به مشتریان ارائه دهد و در قبال آن کارمزد دریافت کند.

خ. مؤسسه اعتباری: در این قانون، به اشخاص حقوقی که با مجوز بانک

مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می‌نمایند، مؤسسه اعتباری اطلاق می‌شود. مؤسسه اعتباری می‌تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله تجاری، تخصصی، توسعه‌ای، مشارکتی، جامع و یا قرض‌الحسنه باشد و به صورت حقیقی یا مجازی، و در سطوح بین‌المللی، ملی یا منطقه‌ای فعالیت کند. ویژگی‌ها و شرایط تأسیس و فعالیت انواع مؤسسه اعتباری به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

د. شبکه بانکی: مجموعه مؤسسات اعتباری که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی به انجام عملیات بانکی اشتغال دارند.

ذ. «اشخاص تحت نظارت»: کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار و سایر مؤسسات سپرده‌پذیر؛ شرکت‌های واسپاری (لیزینگ)؛ صرافی‌ها؛ شرکت‌های مدیریت دارایی‌های مؤسسات اعتباری؛ شرکت‌های اعتبارسنجی ارائه‌دهنده خدمات به مؤسسات اعتباری؛ و سایر اشخاصی که به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی، ارائه ابزارهای پرداخت و سایر فعالیت‌های مرتبط اشتغال دارند، در این قانون، با عنوان «اشخاص تحت نظارت» یاد می‌شوند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.

ر. «اشخاص مرتبط»: اشخاص حقیقی یا حقوقی که به‌نحوی از انحاء، نظیر داشتن رابطه خویشاوندی، مالکیتی، نیابتی یا مدیریتی بتوانند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تصمیم‌گیری‌های «اشخاص تحت نظارت» اعمال نفوذ نمایند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.

ز. گزیر: مجموعه اقداماتی است که تحت راهبری بانک مرکزی به منظور
صیانت از منافع عموم و حفظ ثبات مالی در خصوص مؤسسات اعتباری که با
مشکل نقدینگی مواجه شده یا در معرض ورشکستگی قرار گرفته‌اند، در
چارچوب قانون به مورد اجرا گذارده می‌شود.
ژ. سهامدار مؤثر: در این قانون، منظور از سهامدار مؤثر سهامداری است که به
تشخیص بانک مرکزی، یک یا چند عضو هیأت‌مدیره «شخص تحت
نظارت» به تنهایی توسط او انتخاب می‌شود.

ماده ۲- اهداف این قانون عبارت است از:

الف. کمک به تحقق اهداف و احکام اقتصادی مندرج در قانون اساسی
جمهوری اسلامی ایران به ویژه بند(۵) اصل چهل و سوم قانون اساسی، و
سیاست‌های کلی نظام به‌ویژه بندهای (۱) و (۹) سیاست‌های کلی اقتصاد
مقاومتی؛

ب. ارتقای استقلال، اقتدار، کارآمدی و پاسخگویی بانک مرکزی؛

پ. ارتقای سلامت، اثربخشی و پاسخگویی شبکه بانکی؛

ت. مدیریت ایجاد اعتبار و تنظیم جریان نقدینگی کشور، به‌منظور هدایت
تسهیلات و اعتبارات در جهت توسعه زیرساخت‌ها و صنایع اساسی و تأمین
مالی سالم، پایدار و عادلانه واحدهای اقتصادی و خانوارها و جلوگیری از
تمرکز ثروت.

فصل دوم: مسئولیت، اهداف، وظایف و اختیارات بانک

مرکزی

ماده ۳-

الف. مسئولیت استقرار بانکداری اسلامی و برقراری مناسبات عادلانه در بخش پولی و بانکی اقتصاد کشور در چارچوب قوانین، برعهده بانک مرکزی است.

ب. بانک مرکزی باید اهداف زیر را محقق کند:

۱. کنترل تورم و ثبات سطح عمومی قیمت‌ها؛
۲. ثبات و سلامت شبکه بانکی و سایر «اشخاص تحت نظارت»؛
۳. حمایت از رشد اقتصادی و اشتغال؛
۴. حمایت از ارزش پول ملی.

ماده ۴- وظائف و اختیارات بانک مرکزی به شرح زیر است:

الف- وظائف بانک مرکزی:

۱. تهیه و ابلاغ دستورالعمل‌های موردنیاز برای اجرای این قانون؛
۲. اعمال اختیارات قانونی بانک مرکزی برای جلوگیری از بروز تخلف توسط «اشخاص تحت نظارت» و تنبیه «اشخاص تحت نظارت» متخلف؛
۳. تنظیم‌گری نظام پرداخت کشور؛
۴. ایجاد زیرساخت‌های فنی لازم برای تحقق اهداف بانک مرکزی، از جمله تشکیل پایگاه(های) جامع جمع‌آوری و تحلیل داده؛
۵. ایجاد و توسعه بسترهای اطلاعاتی موردنیاز برای فعالیت شرکت‌های

- اعتبارسنجی، مؤسسات تضمین تعهدات و سایر نهادهای مکمل صنعت بانکداری و تهیه و ابلاغ دستورالعمل‌های لازم؛
۶. ایجاد زیرساخت‌های بانکی لازم برای تسهیل مبادلات خارجی کشور؛
۷. ایجاد زیرساخت‌های موردنیاز و انجام پیگیری‌های لازم برای انعقاد پیمان‌های پولی دو یا چندجانبه با سایر کشورها در چارچوب قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی؛
۸. ایجاد و تقویت زمینه‌ها، ابزارها و نهادهای لازم برای تأمین مالی خرد فراگیر؛
۹. ایجاد زمینه لازم برای گسترش تعاون عمومی و سنت قرض‌الحسنه از طریق توسعه مؤسسات قرض‌الحسنه و ترویج وقف و حبس پول؛
۱۰. جلوگیری از صوری‌سازی و رفع موانع موجود در اجرای واقعی عقود اسلامی؛
۱۱. تکمیل و به‌روزرسانی الگوی عملیاتی بانکداری اسلامی با استفاده از مراکز علمی حوزوی و دانشگاهی و تهیه پیش‌نویس لوایح لازم در این زمینه؛
۱۲. برنامه ریزی و تمهید مقدمات موردنیاز برای دسترسی عادلانه عموم خانوارها و بنگاه‌ها و مناطق مختلف کشور به تسهیلات و خدمات بانکی؛
۱۳. توسعه روش‌های تأمین مالی زنجیره تولید، تأمین مالی مبتنی بر صورت‌حساب الکترونیک، توسعه ابزارهای تأمین مالی تعهدی و نظایر آن؛
۱۴. تنظیم‌گری در حوزه رمزارزهای دارای مجوز و نظارت بر مبادله انواع رمزارزهای مجاز؛

۱۵. تنظیم‌گری فناوری‌های نوین مالی (فین‌تک‌های) فعال در حوزه نقل و انتقال پول و ابزارهای پرداخت؛

۱۶. پایش مستمر وضعیت اقتصاد کشور و انتشار گزارش‌های فصلی در خصوص میزان تحقق اهداف بانک مرکزی؛

۱۷. پایش مستمر عملکرد «اشخاص تحت نظارت» و تهیه گزارش‌های فصلی در زمینه میزان همسویی آن‌ها با اهداف بانک مرکزی؛

۱۸. ارائه مشاوره به دولت و مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح‌ها و لوایح مرتبط با اهداف و وظایف و اختیارات بانک مرکزی؛

۱۹. ایفای نقش به‌عنوان بانکدار دولت و مؤسسات اعتباری؛

۲۰. نظارت بر صادرات و واردات طلا و معاملات طلای شمش و مسکوک؛

۲۱. نگهداری و مدیریت ذخایر بین‌المللی کشور؛

۲۲. تحکیم حکمرانی پول ملی، از طریق نظارت مؤثر بر گردش ریال؛

۲۳. نظارت بر ورود و خروج ارز و پول رایج کشور؛

۲۴. نگهداری جواهرات ملی.

ب- اختیارات بانک مرکزی:

۱. به‌کارگیری ابزارهای سیاست پولی مورد تأیید شورای فقهی؛

۲. خرید و فروش طلا و ارز با هدف مدیریت بازار و حفظ ارزش ذخایر بین‌المللی کشور؛

۳. طراحی و انتشار انواع اوراق مالی و خرید و فروش آن‌ها و سایر اوراق بهادار در چارچوب مصوب شورای فقهی؛

۴. انتشار انواع اسکناس، مسکوک و پول رقومی (دیجیتال) بانک مرکزی (CBDC)؛

۵. دریافت کارمزد در برابر ارائه خدمات؛

۶. مشارکت و عضویت در نهادهای پولی و سازمان‌های بین‌المللی با رعایت اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی؛

۷. انجام عملیات بانکی و تبادل خدمات بانکی با مؤسسات اعتباری خارجی و نهادهای پولی بین‌المللی؛

۸. همکاری با بانک‌های مرکزی سایر کشورها در چارچوب قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی؛

۹. ایجاد شعبه یا نمایندگی در داخل یا خارج از کشور؛

۱۰. ایجاد و توسعه بازارهای متشکل ارز و رمزارزهای مجاز؛

۱۱. ایجاد و اداره مؤسسات آموزشی و پژوهشی مرتبط با وظائف بانک مرکزی در چارچوب ضوابط و قوانین مربوط.

تبصره ۱- تصمیم‌گیری در خصوص جواز یا عدم جواز نگهداری و مبادله انواع رمزارز بر عهده هیأت عالی است.

تبصره ۲- بانک مرکزی می‌تواند بخشی از وظائف غیرحاکمیتی خود را از طریق شرکت‌های تابعه یا وابسته به خود انجام دهد. سهام بانک مرکزی در شرکت‌های تابعه یا وابسته به آن بانک که «اشخاص تحت نظارت» - به هر میزان - سهامدار آن‌ها هستند، به عنوان سهام ممتاز تلقی شده و تعیین اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل و کلیه اختیارات مدیریتی شرکت‌های مزبور با بانک مرکزی است.

تبصره ۳- عملیات بانک مرکزی و تعاملات آن با اشخاص داخلی و خارجی باید در چارچوب مصوبات شورای فقهی باشد.

فصل سوم: ساختار بانک مرکزی

ماده ۵- ارکان بانک مرکزی عبارت است از:

الف. مجمع عمومی؛

ب. هیأت عالی؛

پ. هیأت عامل؛

ت. هیأت نظار؛

ث. شورای فقهی.

رکن اول- مجمع عمومی

ماده ۶-

الف. اعضای مجمع عمومی بانک مرکزی عبارتند از:

۱. رئیس جمهور (رئیس مجمع)؛

۲. وزیر امور اقتصادی و دارایی؛

۳. رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور؛

۴. دو نفر اقتصاددان دارای حداقل پانزده (۱۵) سال تجربه مرتبط، یک

نفر به انتخاب رئیس مجلس شورای اسلامی و یک نفر به انتخاب رئیس

قوه قضائیه. این افراد برای مدت چهار سال منصوب می‌شوند و عزل آنان قبل از اتمام مدت حکم، توسط مقام منصوب کننده امکان‌پذیر است. رئیس کل بدون حق رأی به عنوان دبیر مجمع در جلسات شرکت می‌کند. همچنین دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، یک نفر به پیشنهاد کمیسیون اقتصادی و یک نفر به پیشنهاد کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات توسط مجلس انتخاب شده به عنوان ناظر بدون حق رأی در جلسات مجمع عمومی بانک مرکزی شرکت می‌کنند.

ب. وظائف مجمع عمومی بانک مرکزی به شرح زیر است:

۱. انتخاب اعضای هیأت نظار به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارائی؛
۲. بررسی و تصویب صورت‌های مالی بانک مرکزی؛
۳. اتخاذ تصمیم نسبت به گزارش‌های هیأت نظار؛
۴. تصویب بودجه و تفریغ بودجه بانک مرکزی؛
۵. سایر وظایفی که به موجب این قانون بر عهده مجمع عمومی بانک مرکزی قرار داده شده است.

رکن دوم - هیأت عالی

ماده ۷ -

الف. اعضای هیأت عالی عبارتند از:

۱. رئیس کل بانک مرکزی (رئیس هیأت عالی)؛
۲. وزیر امور اقتصادی و دارائی؛
۳. رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور؛

۴. دو نفر اقتصاددان متخصص در زمینه سیاست‌گذاری پولی و ارزی؛
۵. دو نفر متخصص در حوزه بانکداری: یک نفر در زمینه حقوق بانکی و یک نفر در زمینه امور مالی.
- اعضای ردیف‌های (۱)، (۴) و (۵) باید معتقد به مبانی بانکداری اسلامی بوده و تسلط کافی بر روش‌های اجرای آن داشته باشند.
- ب. رئیس کل مطابق ترتیبات مذکور در مصوبه ۱۳۹۳/۸/۲۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام توسط رئیس جمهور منصوب و عزل می‌شود. همچنین رئیس کل باید از کفایت علمی، کفایت تجربی و سایر شرایط مذکور در مصوبه یادشده برخوردار باشد.
- پ. اعضای ردیف‌های (۴) و (۵) به پیشنهاد رئیس کل و تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب می‌شوند. عزل آنان نیز قبل از اتمام مدت حکم، توسط رئیس جمهور امکان پذیر است.
- ت. دوره مسئولیت اعضای ردیف‌های (۴) و (۵) پنج سال می‌باشد و انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع است. به‌منظور ثبات‌بخشی به سیاست‌های پولی کشور، در اولین دوره اجرای این قانون، حکم یکی از دو عضو هر یک از ردیف‌های یادشده برای مدت دو سال و نیم و حکم عضو دیگر برای مدت پنج سال صادر می‌شود. در دوره‌های بعدی، احکام همه اعضا پنج ساله خواهد بود. در صورت فوت، استعفا یا عزل هر یک از اعضای ردیف‌های (۴) و (۵) جایگزین وی باید ظرف مدت یک ماه تعیین شود. حکم عضو جایگزین برای باقیمانده دوره عضو متوفی، مستعفی یا معزول صادر می‌شود.
- ث. اعضای ردیف (۴) باید مدرک دکترای علوم اقتصادی داشته و از دانش

کافی در زمینه اقتصاد کلان و سیاست‌گذاری پولی و ارزی و حداقل ده سال تجربه مرتبط برخوردار باشند.

ج. اعضای ردیف (۵) باید از شرایط اختصاصی زیر برخوردار باشند:
عضو متخصص در امور مالی: داشتن مدرک دکترا در یکی از رشته‌های علوم اقتصادی، مالی، بانکداری یا حسابداری و حداقل ده سال تجربه مرتبط؛
عضو متخصص در زمینه حقوق بانکی: داشتن مدرک دکترا در رشته حقوق با گرایش مرتبط و حداقل ده سال تجربه مرتبط.

چ. اعضای ردیف‌های (۴) و (۵) باید به صورت تمام وقت در خدمت بانک مرکزی بوده و نمی‌توانند شغل یا سمت موظف یا غیرموظف اعم از مدیریتی، کارشناسی یا مشاوره‌ای در بخش دولتی یا غیردولتی داشته باشند. این ممنوعیت شامل موارد مستثنی شده ذیل اصل (۱۴۱) قانون اساسی نمی‌شود. حقوق و مزایای اعضای یادشده مطابق حقوق و مزایای مقامات موضوع بند (ج) ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ توسط بانک مرکزی پرداخت می‌شود.

تبصره- در صورتی که عضو هیأت عالی مستخدم رسمی یا پیمانی هریک از دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری باشد، دستگاه موظف است بلافاصله پس از صدور حکم عضویت وی در هیأت عالی، او را به بانک مرکزی مأمور نموده و هرگونه افزایش در حقوق قانونی، از جمله ارتقاء، افزایش حقوق سنواتی، افزایش گروه و رتبه و سایر موارد را در طول دوره مأموریت اعمال کند.

ح. اعضای بندهای (۴) و (۵) باید واجد شرایط عمومی زیر باشند:

۱. اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه، نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی؛

۲. تابعیت جمهوری اسلامی ایران و نداشتن تابعیت مضاعف و پروانه اقامت دائم در کشور خارجی برای خود، همسر و فرزندان تحت تکفل؛

۳. داشتن حسن شهرت و توانایی انجام وظایف؛

۴. نداشتن سابقه محکومیت کیفری و تخلفات مالی؛

۵. عدم محکومیت قطعی انتظامی به مجازات‌های مذکور در بندهای (د)،

(و)، (ی) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷.

خ. با توجه به کثرت وظائف و جلسات هیأت عالی، وزیر امور اقتصادی و دارائی و رئیس سازمان برنامه و بودجه باید نماینده‌ای را از طرف خود برای شرکت در جلسات هیأت عالی به رئیس کل معرفی کنند. افرادی که برای این منظور معرفی می‌شوند، باید از شرایط مذکور در بندهای (ث) و (ح) این ماده برخوردار باشند.

د. اعضای هیأت عالی باید در اولین جلسه هیأت عالی سوگند یاد کنند. متن سوگندنامه اعضای هیأت عالی به شرح زیر است:

«بسم الله الرحمن الرحيم من به خداوند بزرگ سوگند یاد می‌کنم که ضمن توجه مستمر به خطیر بودن وظیفه‌ای که برعهده من گذاشته شده است، در کلیه اظهارنظرها و تصمیم‌گیری‌های خود، مصالح ملت ایران، پیشرفت اقتصاد کشور، ترویج احکام نورانی اسلام در عرصه پول، بانک و مالیه اسلامی و گسترش اخلاق و معنویت در تعاملات اقتصادی جامعه را در چهارچوب قانون اساسی مدنظر قرار دهم. منافع شخصی و فشارهای خارج از چهارچوب قانون،

به هیچ وجه مرا از التزام به قوانین جمهوری اسلامی ایران و انجام وظایفی که شرعاً و قانوناً بر عهده دارم، باز نخواهد داشت».

وظایف هیأت عالی

ماده ۸- وظائف هیأت عالی به شرح زیر است:

۱. تعیین سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری بانک مرکزی و تصویب ابزارهای مورد نیاز اجرای سیاست پولی در چارچوب قانون؛
۲. تصویب برنامه‌های اجرائی که توسط رئیس کل برای تحقق اهداف بانک مرکزی پیشنهاد می‌شود؛
۳. نظارت بر عملکرد هیأت عامل بانک مرکزی؛
۴. تصویب دستورالعمل‌های مورد نیاز برای اجرای این قانون، از جمله دستورالعمل‌های مربوط به «تسهیلات و تعهدات کلان» و «اشخاص مرتبط»؛
۵. اتخاذ تصمیم در خصوص صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز مؤسسات اعتباری؛
۶. اتخاذ تصمیم در خصوص تعیین سرپرست، بازسازی و گزیر مؤسسات اعتباری متخلف یا در معرض خطر؛
۷. اجازه تأسیس و تعطیلی شعب، نمایندگی‌ها، مؤسسات و شرکت‌های تابعه بانک مرکزی در چارچوب قوانین و مقررات مرتبط؛
۸. اتخاذ تدابیر لازم برای مدیریت نقدینگی و هدایت تسهیلات و اعتبارات بانکی در جهت تحقق هدف مذکور در جزء (۳) بند «ب» ماده

- (۳) این قانون (حمایت از رشد اقتصادی و اشتغال)؛
۹. اظهارنظر درباره بودجه سالانه بانک مرکزی؛
۱۰. اتخاذ تصمیم در خصوص انتشار یا از گردش خارج نمودن انواع اسکناس و مسکوک و سایر انواع پول ملی؛
۱۱. اتخاذ تصمیم در مورد تعیین سقف نرخ سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری و تسهیلات مبتنی بر عقود با بازدهی معین؛
۱۲. اتخاذ تصمیم در مورد نرخ کارمزد تسهیلات قرض‌الحسنه و انواع خدمات بانکی؛
۱۳. اتخاذ تصمیم در خصوص اعطای اعتبار به صندوق ضمانت سپرده‌ها؛
۱۴. تصویب استانداردهای حسابداری، حسابرسی و گزارشگری مالی بانک مرکزی و «اشخاص تحت نظارت» برای پیشنهاد به مرجع قانونی تدوین استانداردهای یادشده؛
۱۵. بررسی و تصویب گزارش‌های رئیس کل قبل از ارائه به مجلس شورای اسلامی و مجمع عمومی بانک مرکزی؛
۱۶. بررسی و تصویب گزارش‌های دوره‌ای بانک مرکزی قبل از انتشار.
۱۷. تعیین حدود مجاز نگهداری و نقل و انتقال اسکناس، مسکوک و ابزارهای پرداخت مشابه، از جمله چک‌های تضمین شده، توسط اشخاص حقیقی و حقوقی و واریز یا برداشت نقدی از طریق مؤسسات اعتباری؛
- تبصره- هیأت عالی می‌تواند بخشی از وظائف و اختیارات خود، از جمله تصویب دستورالعمل‌های موردنیاز را حسب مورد به کمیته سیاست‌گذاری پولی و ارزی یا کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی تفویض کند. در این صورت،

مصوبات کمیته‌های یادشده، پس از تأیید رئیس کل لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۹-

الف. جلسات هیأت عالی با حضور دو سوم اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با رأی موافق چهار عضو اتخاذ می‌گردد. حضور رئیس کل یا قائم مقام وی در جلسات هیأت عالی ضروری است.

ب. دبیرخانه هیأت عالی در حوزه قائم مقام رئیس کل مستقر می‌شود. قائم مقام رئیس کل به‌عنوان دبیر هیأت عالی بدون حق رأی در جلسات شرکت می‌کند.

پ. جلسات هیأت عالی حداقل دو بار در ماه تشکیل می‌شود. جلسات فوق‌العاده هیأت عالی به درخواست رئیس کل یا حداقل دو عضو دیگر هیأت عالی تشکیل می‌شود.

ت. اعضای هیأت عامل و سایر اشخاص مرتبط با موضوع جلسه، به تشخیص رئیس کل، می‌توانند بدون حق رأی در جلسات هیأت عالی شرکت کنند.

ث. دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس، یک نفر از بین اعضای کمیسیون اقتصادی و یک نفر از اعضای کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات، و دادستان کل کشور یا معاون وی به‌عنوان ناظر و بدون حق رأی در جلسات هیأت عالی شرکت می‌کنند. این افراد، مشمول قواعد مدیریت تعارض منافع هستند.

نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری پولی و ارزی

ماده ۱۰ -

الف. رئیس کل موظف است اولین جلسه هیأت عالی در هر فصل را با عنوان «نشست ویژه سیاست‌گذاری پولی و ارزی»، به بررسی اثربخشی سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری اجرا شده بانک مرکزی اختصاص دهد. کلیه تصمیمات معطوف به سیاست‌گذاری پولی، ارزی و اعتباری که به تشخیص رئیس کل بر فضای کسب و کار کشور تأثیر جدی خواهد داشت، صرفاً باید در این نشست‌ها اتخاذ شود. رئیس کل، وزیر امور اقتصادی و دارائی و رئیس سازمان برنامه و بودجه باید شخصاً در این نشست‌ها شرکت کنند. رؤسای اتاق ایران، اتاق تعاون و اتاق اصناف الزاماً باید برای شرکت در نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری پولی و ارزی و استماع نظرات آنان دعوت شوند. همچنین رئیس کل می‌تواند افراد دیگری از بخش دولتی، تعاونی یا خصوصی و یا کارشناسان مستقل را به منظور اطلاع از نظرات مشورتی آنان به صورت موردی برای حضور در نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری دعوت کند.

نشست‌های فوق‌العاده سیاست‌گذاری پولی و ارزی در خارج از زمان‌های مقرر در صدر این بند، به درخواست رئیس کل، وزیر امور اقتصادی و دارائی یا حداقل دو نفر از اعضای هیأت عالی یا به درخواست مشترک رؤسای اتاق ایران، اتاق تعاون و اتاق اصناف، برای تبادل نظر در موضوع موردنظر درخواست کنندگان و در صورت ضرورت، اتخاذ تصمیم در باره آن موضوع تشکیل می‌شود.

ب. رئیس کل موظف است حداقل سه روز قبل از برگزاری نشست ویژه سیاست‌گذاری (غیر از نشست‌های فوق‌العاده)، گزارش عملکرد بانک مرکزی

و شبکه بانکی کشور در دوره مورد گزارش را در اختیار اعضای اصلی و ناظر هیأت عالی قرار دهد. گزارش رئیس کل باید مشتمل بر فصل‌های زیر باشد:

۱. تغییرات حجم و رشد نقدینگی، پایه پولی و اجزای آن و روند نرخ‌های

سود در دوره مورد گزارش؛

۲. عملکرد بانک مرکزی، نقش دولت و شبکه بانکی در رابطه با ثبات یا

تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها؛

۳. عملکرد بانک مرکزی، شبکه بانکی کشور در مجموع، و هریک از

مؤسسات اعتباری به تفکیک، در زمینه ثبات و سلامت شبکه بانکی کشور؛

۴. عملکرد بانک مرکزی، شبکه بانکی کشور در مجموع، و هریک از

مؤسسات اعتباری به تفکیک، در زمینه حمایت از رشد اقتصادی و اشتغال،

گسترش زیرساخت‌ها، توسعه فناوری و افزایش صادرات کشور؛

۵. مطالبات، بدهی‌ها و تعهدات خارجی کشور، وضعیت بازار ارز و

عملکرد بانک مرکزی در زمینه حمایت از ارزش پول ملی و بهبود تراز

پرداخت‌ها؛

۶. ارزیابی نتایج و پیامدهای سیاست‌ها و اقدامات مصوب در نشست‌های

قبل، پیش‌بینی وضعیت آتی و پیشنهادهای رئیس کل برای اجرا در دوره

پیش‌رو.

هیأت عالی می‌تواند پس از بحث و بررسی، گزارش رئیس کل را عیناً تأیید

نماید؛ یا اصلاحات لازم را در آن اعمال کند. نظرات متفاوت اعضاء هیأت

عالی، رؤسای اتاق‌ها و سایر مدعوین که به تصویب اکثریت اعضای حاضر

هیأت عالی نرسیده، در صورت درخواست آنان به صورت جداگانه به متن

گزارش الصاق می‌شود. مصوبات نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری به‌همراه مستندات و منضعات آن باید ظرف سه روز کاری توسط رئیس کل برای مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس قوه قضائیه، وزیر امور اقتصادی و دارائی و رؤسای کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه، بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارسال شود. اطلاع‌رسانی عمومی درباره مذاکرات و تصمیمات نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری صرفاً توسط رئیس کل صورت می‌گیرد.

قواعد افشاء و محرمانگی

ماده ۱۱-

الف. اصل در مذاکرات و مصوبات هیأت عالی و سایر ارکان بانک مرکزی، غیرمحرمانه بودن و انتشار عمومی آنهاست. بانک مرکزی موظف است خلاصه مذاکرات و مصوبات هیأت عالی را از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی منتشر کند.

ب. موارد زیر از انتشار عمومی مستثنی هستند:

۱. موضوعات مؤثر بر امنیت ملی و اسرار حاکمیتی؛
  ۲. اطلاعاتی که افشای آنها مصداق نقض حریم خصوصی یا اسرار تجاری اشخاص حقیقی یا حقوقی باشد؛
  ۳. مذاکرات و تصمیماتی که انتشار آنها قبل از نهایی شدن می‌تواند مورد سوء استفاده قرار بگیرد.
- پ. دستورالعمل مربوط به قواعد محرمانگی در بانک مرکزی مشتمل بر نحوه

انتشار مذاکرات و مصوبات و شرایط و زمان‌بندی خروج مصوبات محرمانه از قید محرمانگی، به پیشنهاد هیأت عالی به تصویب مجمع عمومی بانک مرکزی رسیده و بر روی پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی قرار می‌گیرد. تشخیص موارد محرمانه و غیرقابل انتشار در چهارچوب دستورالعمل مذکور با رئیس کل است.

ت. اعضای ارکان و کارکنان و کارگزاران بانک مرکزی و سایر اشخاص مطلع نباید اطلاعات محرمانه دولت، بانک مرکزی و «اشخاص تحت نظارت» را جز به موجب قانون یا حکم دادگاه، افشا کنند.

کمیته‌های تخصصی هیأت عالی

ماده ۱۲ - کمیته‌های تخصصی هیأت عالی عبارتند از:

- الف. کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی؛
- ب. کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی.

کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی

ماده ۱۳ -

الف. اعضای کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی عبارتند از:

- ۱. قائم مقام رئیس کل (رئیس)؛
- ۲. معاون سیاست‌گذاری پولی رئیس کل (دبیر)؛
- ۳. معاون رئیس کل در امور ارزی؛
- ۴. اعضای هیأت عالی موضوع جزء (۴) بند (الف) ماده (۷)؛
- ۵. اعضای از هیأت عامل که رئیس کل عضویت آنان را در کمیته

سیاست گذاری پولی و ارزی لازم می‌داند؛

۶. سه نفر خبره اقتصادی مسلط به اقتصاد کلان و سیاست پولی: یک نفر با معرفی رئیس کل، یک نفر با معرفی وزیر امور اقتصادی و دارایی و یک نفر که مشترکاً توسط رؤسای اتاق ایران، اتاق تعاون و اتاق اصناف معرفی می‌شود؛

۷. دو نفر متخصص امور ارزی با معرفی رئیس کل.

تبصره- اعضای موضوع اجزاء (۶) و (۷) این بند برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. افراد یادشده، در صورتی که قبل از صدور حکم عضویت، در استخدام بانک مرکزی نبوده باشند، به صورت غیرموظف در جلسات کمیته شرکت می‌کنند.

ب. وظایف کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی عبارت است از:

۱. آماده‌سازی دستورکار و پیش نویس مصوبات هیأت عالی در

موضوعات مرتبط با سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی؛

۲. ارزیابی اثربخشی سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی و ارائه

گزارش به هیأت عالی؛

۳. پایش مستمر عملکرد مؤسسات اعتباری از حیث همراهی با اهداف و

سیاست‌های اعلام شده بانک مرکزی و ارائه پیشنهادات تشویقی یا

تنبیهی لازم به هیأت عالی؛

۴. انجام سایر اموری که توسط هیأت عالی یا رئیس کل ارجاع می‌شود.

کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی

ماده ۱۴ -

الف. اعضای کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی عبارتند از:

۱. قائم مقام رئیس کل (رئیس)؛
  ۲. معاون تنظیم‌گری و نظارت رئیس کل (دبیر)؛
  ۳. معاون حقوقی رئیس کل؛
  ۴. اعضای هیأت عالی مذکور در جزء (۵) بند (الف) ماده (۷)؛
  ۵. اعضای از هیأت عامل که رئیس کل عضویت آنان را در کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی لازم می‌داند؛
  ۶. سه نفر حقوقدان مسلط به حقوق بانکی و موضوعات مرتبط با تنظیم‌گری و نظارت بانکی، یک نفر با معرفی رئیس کل، یک نفر با معرفی وزیر امور اقتصادی و دارائی و یک نفر با معرفی دادستان کل کشور.
- تبصره- اعضای موضوع جزء (۶) این بند برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. افراد یادشده، در صورتی که قبل از صدور حکم عضویت، در استخدام بانک مرکزی نبوده باشند، به صورت غیرموظف در جلسات کمیته شرکت می‌کنند.

ب. وظایف کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی عبارت است از:

۱. آماده‌سازی دستورکار و پیش نویس مصوبات هیأت عالی در موضوعات مرتبط با تنظیم‌گری و نظارت بانکی؛
۲. ارزیابی اثربخشی تصمیمات بانک مرکزی در حوزه‌ی تنظیم‌گری و نظارت بانکی و ارائه گزارش به هیأت عالی؛
۳. پایش مستمر عملکرد «اشخاص تحت نظارت» از جهت تمکین به

دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی در خصوص حفظ سلامت و ثبات شبکه بانکی، و ارائه پیشنهادات تشویقی یا تنبیهی لازم به هیأت عالی؛
۴. انجام سایر اموری که توسط هیأت عالی یا رئیس کل ارجاع می‌شود.

رکن سوم - هیأت عامل

ماده ۱۵ -

الف. رئیس کل، قائم مقام و معاونین رئیس کل اعضای هیأت عامل بانک مرکزی را تشکیل می‌دهند.

ب. قائم مقام رئیس کل با پیشنهاد رئیس کل و تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب و عزل می‌شود.

تبصره - قائم مقام رئیس کل باید واجد شرایط مورد اشاره در بند (ب) ماده (۷) این قانون باشد.

پ. اجرای کلیه وظایف و به‌کارگیری اختیارات بانک مرکزی در این قانون، در چارچوب مصوبات هیأت عالی بر عهده هیأت عامل است. همچنین هیأت عامل مکلف به اجرای سایر اموری است که از سوی هیأت عالی یا رئیس کل ارجاع می‌گردد. مصوبات هیأت عامل پس از تأیید رئیس کل معتبر خواهد بود.

ماده ۱۶ - رئیس کل بالاترین مقام اجرائی بانک مرکزی است و مسئولیت

اداره بانک مرکزی و اجرای این قانون و مقررات مربوط به آن را بر عهده دارد. رئیس کل عهده‌دار کلیه امور اجرایی بانک مرکزی می‌باشد و در چارچوب

مصوبات هیأت عالی در قبال اقدامات بانک مرکزی پاسخگوست. همچنین رئیس کل عهده دار وظایف زیر است:

۱. نصب و عزل معاونان و مدیران بانک مرکزی؛
۲. سخنگویی بانک مرکزی و هیأت عالی؛
۳. نمایندگی بانک مرکزی در کلیه مراجع رسمی داخلی و خارجی؛
۴. امضای قرارداد و توافقنامه به نمایندگی از بانک مرکزی؛
۵. طرح دعوی در مراجع رسمی داخلی و خارجی؛
۶. طراحی ساختار و حکمرانی داخلی بانک مرکزی و ارائه آن به هیأت عالی جهت تصویب؛
۷. پیشنهاد بودجه سالانه بانک مرکزی به هیأت عالی؛
۸. سایر وظائف محوله از سوی هیأت عالی.

تبصره ۱- رئیس کل می تواند حق امضا و یا بخشی از وظایف اجرائی خود را به قائم مقام، معاونان، مدیران و کارکنان بانک مرکزی تفویض کند.

تبصره ۲- اختیارات قائم مقام رئیس کل به جز مواردی که در این قانون تصریح شده است، از طرف رئیس کل تعیین می شود و در صورت غیبت، استعفا یا فوت رئیس کل، تا زمان تعیین جایگزین، قائم مقام دارای کلیه اختیارات و وظایف رئیس کل می باشد.

رکن چهارم - هیأت نظار

ماده ۱۷ -

الف. هیأت نظار مرکب از یک رئیس و چهار عضو از میان حسابرسان خبره

مطلع در امور بانکی با داشتن حداقل ده سال سابقه مرتبط است که به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند.

ب. وظائف هیأت نظار به شرح زیر است:

۱. حسابرسی صورتهای مالی بانک و تهیه گزارشهای مربوط؛
۲. رسیدگی به داراییها و بدهیهای بانک مرکزی حداقل هر سه ماه یک بار و تهیه گزارش تغییرات؛
۳. تهیه گزارشهای ادواری و موردی در رابطه با عملکرد بانک مرکزی از لحاظ انطباق با قوانین و مقررات؛
۴. تفریح بودجه بانک مرکزی.

پ. رئیس هیأت نظار موظف است گزارشهای مصوب هیأت نظار را برای اعضای مجمع عمومی بانک مرکزی و اعضای هیأت عالی ارسال کند.

ت. نمایندگان ناظر مجلس در مجمع عمومی بانک مرکزی موظفند حداکثر ۴۸ ساعت قبل از برگزاری مجمع، گزارش خود را در ارتباط با گزارشهای ارائه شده توسط هیأت نظار به دبیرخانه مجمع عمومی ارسال نمایند تا در دستور کار مجمع قرار گیرد.

ث. رئیس کل موظف است نسخه‌ای از کلیه تصمیمات، اسناد و گزارشهای مرتبط با عملکرد بانک مرکزی را بلافاصله پس از تهیه یا تصویب به هیأت نظار تسلیم نماید.

ج. اعضای هیأت نظار نمی‌توانند شغل یا سمت موظف یا غیرموظف اعم از مدیریتی، کارشناسی یا مشاورهای در بخش دولتی یا غیردولتی داشته باشند.

این ممنوعیت شامل موارد مستثنی شده ذیل اصل (۱۴۱) قانون اساسی نمی-
شود. حقوق و مزایای اعضای هیأت نظار مطابق حقوق و مزایای مقامات
موضوع بند (ج) ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸
توسط وزارت امور اقتصادی و دارائی پرداخت می‌شود. همچنین هزینه استفاده
از خدمات حسابرسانی که حسب تشخیص رئیس هیأت نظار استفاده از
خدمات آنها برای انجام مأموریت‌های هیأت نظار ضروری است، توسط
وزارت امور اقتصادی و دارائی پرداخت می‌شود. سایر هزینه‌های هیأت نظار،
مشمول بر هزینه‌های اداری و پشتیبانی، توسط بانک مرکزی تأمین خواهد
شد.

چ. بانک مرکزی موظف است با درخواست رئیس هیأت نظار، فضای مناسب،
امکانات، تجهیزات و نیروی انسانی موردنیاز هیأت را تأمین کند.
ح. آیین‌نامه داخلی هیأت نظار توسط رئیس هیأت تهیه و به تصویب مجمع
عمومی می‌رسد.

رکن پنجم - شورای فقهی

ماده ۱۸- برای حصول اطمینان از اجرای صحیح عملیات بانکی بدون ربا و
جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهار نظر نسبت به رویه‌ها و ابزارهای
رایج، شیوه‌های عملیاتی، دستورالعمل‌ها بخشنامه‌ها، چارچوب قراردادهای و
نحوه اجرای آنها از جهت انطباق با موازین فقه اسلامی، شورای فقهی در
بانک مرکزی به شرح زیر تشکیل می‌شود:
الف. شورای فقهی متشکل از افراد زیر است:

۱. پنج فقیه (مجتهد متجزی) در حوزه فقه معاملات و صاحب نظر در مسائل پولی و بانکی؛
  ۲. رئیس کل؛
  ۳. معاونان تنظیم‌گری و نظارت و حقوقی رئیس کل؛
  ۴. یک نفر اقتصاددان متخصص در بانکداری اسلامی به انتخاب رئیس کل؛
  ۵. یک نفر حقوقدان متخصص در بانکداری اسلامی به انتخاب رئیس - کل؛
  ۶. یک نفر از مدیران عامل بانک‌های کشور به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارائی.
- اعضای ردیف‌های (۱)، (۴) و (۵) برای مدت پنج سال منصوب می‌شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.
- ب. فقهای عضو شورای فقهی به پیشنهاد مشترک مدیر حوزه‌های علمیه کشور و رئیس کل به شورای نگهبان معرفی و با تأیید اکثریت فقهای آن شورا انتخاب می‌شوند.
- پ. رئیس و نایب رئیس شورای فقهی از میان فقهای عضو شورا، با رأی اکثریتِ اعضاء برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند.
- ت. جلسات شورای فقهی با حضور دوسوم اعضاء مشتمل بر رئیس یا نایب رئیس شورا و حداقل دو نفر دیگر از فقهای عضو شورا رسمیت می‌یابد. مصوبات فقهی شورا با رأی موافق حداقل سه فقیه حاضر در جلسه معتبر است.

ث. یک نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با اولویت آشنایی با اقتصاد و بانکداری اسلامی به پیشنهاد کمیسیون اقتصادی و انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی در جلسات شورای فقهی شرکت می‌کند.

ج. شورای فقهی موظف است نسبت به مصوبات هیأت عالی و کمیته‌های ذیل آن که حسب تشخیص رئیس شورای فقهی واجد ملاحظات شرعی می‌باشد، اظهار نظر نموده و موارد عدم انطباق با شرع را توسط رئیس شورا کتباً به رئیس کل اعلام کند. فتوای معیار در مصوبات شورا، آراء فقهی ولی فقیه است.

همچنین، شورا موظف است در خصوص موضوعاتی که توسط رئیس کل به شورای فقهی ارجاع می‌شود، یا توسط دبیرخانه یا به درخواست هریک از اعضای شورای فقهی در دستور کار شورا قرار می‌گیرد، اظهار نظر نموده، موارد عدم انطباق با شرع را به رئیس کل اعلام کند. رئیس کل موظف است مصوبات شورای فقهی را پیگیری و بر حسن اجرای آن‌ها نظارت کند.

چ. مصوبات شورای فقهی برای کلیه ارکان بانک مرکزی و «اشخاص تحت نظارت» لازم‌الرعایه است. حکم این ماده نافی اختیارات فقهی شورای نگهبان در اصل چهارم (۴) قانون اساسی نمی‌باشد.

ح. شورای فقهی دارای دبیرخانه‌ای است که دبیر آن به پیشنهاد رئیس شورای فقهی و پس از تأیید اکثریت اعضای شورا، با حکم رئیس کل برای مدت دو سال منصوب می‌شود و انتخاب مجدد وی بلامانع است. ساختار دبیرخانه و شرح وظایف آن به تصویب شورای فقهی می‌رسد و توسط رئیس -

کل ابلاغ می‌شود. دبیرخانه شورای فقهی می‌تواند کمیته‌های تخصصی فقهی و کارشناسی تشکیل دهد.

خ. دستورالعمل نحوه اداره جلسات شورای فقهی، نحوه تشکیل و اداره کمیته‌های تخصصی فقهی و کارشناسی و چگونگی نظارت فقهی شورا بر «اشخاص تحت نظارت» توسط دبیر شورا پیشنهاد، و پس از تصویب در شورای فقهی، توسط رئیس شورا ابلاغ می‌شود.

فصل چهارم: گسترش اشراف اطلاعاتی و توسعه وظائف و اختیارات نظارتی بانک مرکزی

ماده ۱۹-

الف. بانک مرکزی موظف است از طریق ایجاد یا توسعه سامانه‌های حاکمیتی، و تکلیف «اشخاص تحت نظارت» به تعبیه قواعد و فرایندهای موردنظر بانک مرکزی در سامانه‌های داخلی خود، بر عملیات «اشخاص تحت نظارت»، به‌ویژه مؤسسات اعتباری، و نقل و انتقال وجه توسط آن‌ها نظارت کند.

ب. تراکنش‌هایی که مبلغ آن‌ها از حدی که توسط هیأت عالی تعیین می‌شود، بیشتر باشد، تنها در صورتی قابل انجام است که شناسه یکتای صورت‌حساب الکترونیکی مربوط، (موضوع بند (ث) ماده (۱) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۱۳۹۸/۷/۲۱)، در فرم درخواست انتقال وجه در سامانه حاکمیتی بانک مرکزی ثبت شده باشد. در موارد عدم وجود

صورت‌حساب الکترونیکی، باید بابت یا انگیزه انتقال دهنده از انتقال وجه، توسط وی در فرم درخواست انتقال وجه در سامانه حاکمیتی موردنظر ثبت شده و به تأیید انتقال گیرنده برسد.

تبصره- دستورالعمل تعیین حدود تراکنش‌های موضوع این بند، متناسب با اطلاعات اقتصادی، هویتی و سایر اطلاعات مربوط، برای هر تراکنش و مجموع تراکنش‌های هر شخص در بازه‌های زمانی معین، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۲۰-

الف. کلیه مؤسسات اعتباری موظفند سامانه‌های عملیاتی خود را مطابق الگوی ابلاغی بانک مرکزی به گونه‌ای تنظیم کنند که هرگونه تغییر در متغیرهای زیر بلافاصله و به صورت برخط برای بانک مرکزی و کلیه اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل و مدیران ذی‌ربط مؤسسه اعتباری قابل مشاهده باشد:

۱. مانده سپرده‌ها، به تفکیک انواع سپرده؛
۲. مانده تسهیلات اعطائی، به تفکیک انواع تسهیلات؛
۳. مانده کل تعهدات پذیرفته شده به نفع اشخاص به تفکیک نوع تعهدات؛
۴. مانده «تسهیلات و تعهدات کلان»، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
۵. مانده تسهیلات اعطائی و تعهدات پذیرفته شده به نفع «اشخاص

مرتبط» به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛

۶. صورت تفصیلی تسهیلات و تعهدات مربوط به مصادیق اشخاص مذکور در اجزای (۴) و (۵) این بند به همراه نرخ سود و وثائق دریافتی در هر مورد، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛

۷. مانده تسهیلات اعطائی به دولت، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه-های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛

۸. جمع مطالبات غیرجاری به تفکیک سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و نسبت مطالبات غیرجاری به کل مطالبات مؤسسه اعتباری؛

۹. میزان تسهیلات غیرجاری امهال شده؛

۱۰. مانده بدهی به بانک مرکزی به تفکیک سرفصل‌های مربوط؛

۱۱. مانده مطالبات از بانک مرکزی به تفکیک سرفصل‌های مربوط؛

۱۲. مانده بدهی به سایر مؤسسات اعتباری، به صورت سرجمع و تفکیک

شده؛

۱۳. مانده مطالبات از سایر مؤسسات اعتباری، به صورت سرجمع و

تفکیک شده؛

۱۴. میانگین و بالاترین نرخ سود پرداخت شده به سپرده‌گذاران در

یک سال گذشته؛

۱۵. میانگین و بالاترین نرخ سود تسهیلات اعطا شده در یک سال

گذشته؛

۱۶. نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری؛

۱۷. نسبت‌های نقدینگی مؤسسه اعتباری به تفکیک انواع؛

۱۸. میزان سهام مؤسسه اعتباری در بنگاه‌های اقتصادی به تفکیک؛

۱۹. ذخائر عمومی و اختصاصی مطالبات مشکوک‌الوصول به تفکیک

انواع و تغییرات آن‌ها؛

۲۰. دارائی، بدهی و تعهدات ارزی مؤسسه اعتباری و تغییرات آن؛

۲۱. فهرست دارائی‌های مؤسسه اعتباری (غیر از تسهیلات)؛

۲۲. مانده اوراق مالی اسلامی به تفکیک دولتی و غیر دولتی؛

۲۳. سایر شاخص‌های احتیاطی و نظارتی به تشخیص بانک مرکزی.

ب. تعاریف، نحوه محاسبه و حدود مجاز هر یک از موارد فوق توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. بانک مرکزی موظف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، دستورالعمل نحوه محاسبه و حدود مجاز کمیت‌های موضوع این ماده را که به تصویب هیأت عالی رسیده‌است، به مؤسسات اعتباری ابلاغ کند.

پ. مؤسسات اعتباری موظفند با تعبیه قواعد و فرایندهای موردنظر بانک مرکزی در سامانه‌های داخلی خود، و با استفاده از سامانه‌های حاکمیتی بانک مرکزی، از عدم انجام موارد زیر اطمینان حاصل کنند:

- پرداخت «تسهیلات کلان» یا «پذیرش تعهدات کلان» بدون

رعایت حدود و دستورالعمل‌های مربوط؛

-پرداخت تسهیلات یا پذیرش تعهدات به نفع «اشخاص مرتبط» با مؤسسه اعتباری، بدون رعایت حدود و دستورالعمل‌های مربوط؛
-پرداخت تسهیلات یا پذیرش تعهدات به اتکاء منابع غیرواقعی و ناپایدار - به تشخیص بانک مرکزی - که موجب کمبود نقدینگی و نیاز مؤسسه اعتباری به استفاده از منابع بانک مرکزی، خارج از حدود مجاز مذکور در ماده (۴۵) این قانون شود؛
-تملك انواع دارائی حقیقی (شامل املاک و مستغلات) و دارائی مالی (شامل سهام و سایر اوراق بهادار) فراتر از حدود مصوب هیأت عالی.

اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل و مدیران ذی‌ربط مؤسسه اعتباری در موارد فوق‌الذکر متضامناً مسؤول هستند و ادعای جهل نسبت به عملکرد مؤسسه اعتباری از آنان مسموع نیست.

ت. اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیران، کارکنان و سهامداران مؤثر مؤسسه اعتباری و سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی که در کتمان، بیش‌ازپهاری یا کم‌ازپهاری ارقام اطلاعاتی موضوع این ماده دخیل بوده‌اند، به تمام یا برخی از مجازات‌های درجه چهار ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شوند.

ث. در صورت مطالبه بانک مرکزی، مؤسسات اعتباری موظفند ریز داده‌های لازم برای محاسبه نسبت‌های موضوع این ماده را در چارچوبی که بانک مرکزی تعیین می‌کند، در اختیار آن بانک قرار دهند.

ج. شرکت‌های ارائه دهنده خدمات فناوری اطلاعات و مدیران سامانه‌های

عملیاتی مؤسسات اعتباری موظفند قواعد محاسبه نسبت‌های احتیاطی موضوع این ماده و سایر موارد اعلامی بانک مرکزی را در سامانه‌های عملیاتی مؤسسات اعتباری اعمال کنند. مدیران شرکت‌های ارائه دهنده خدمات فناوری اطلاعات به مؤسسات اعتباری و مدیران سامانه‌های عملیاتی آنها که از اجرای حکم موضوع این بند و سایر الزامات نظارتی بانک مرکزی تخلف کنند، به مجازات‌های موضوع بند (ت) این ماده محکوم خواهند شد.

چ. بانک مرکزی موظف است با استفاده از اطلاعاتی که به موجب این ماده دریافت می‌کند و سایر اطلاعات دریافتی از مؤسسات اعتباری، مانده تسهیلات و تعهدات کلان غیرجاری هر «ذی نفع واحد» و مانده تسهیلات و تعهدات جاری و غیرجاری «اشخاص مرتبط» با هریک از مؤسسات اعتباری را به تفکیک اشخاص، به همراه نرخ سود، مدت بازپرداخت، دوره تنفس، وضعیت بازپرداخت (جاری، سررسید گذشته، معوق یا مشکوک الوصول) و نوع و میزان وثیقه دریافت شده، از طریق پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی در دسترس عموم قرار داده و به روزرسانی نماید. تعریف و مصادیق «ذی نفع واحد» و «اشخاص مرتبط» در چارچوب دستورالعمل مصوب هیات عالی تعیین می‌گردد.

فصل پنجم: تحکیم اقتدار بانک مرکزی

ماده ۲۱- بانک مرکزی موظف است اقدامات حاکمیتی موضوع این فصل را در سه مبحث زیر با استفاده از ساختار و ترتیبات مذکور در هر مبحث پیگیری نماید:

مبحث اول - رسیدگی به تخلفات «اشخاص تحت نظارت» و اعمال مجازات‌های قانونی در مورد «اشخاص تحت نظارت» متخلف؛

مبحث دوم - رسیدگی به اختلافات «اشخاص تحت نظارت» با یکدیگر و دعاوی حقوقی مشتریان و سایر ذی‌نفعان علیه «اشخاص تحت نظارت» و بالعکس؛

مبحث سوم - پیگیری جرائم پولی و بانکی.

تبصره - رئیس کل در چارچوب این قانون و مصوبات هیأت عالی، نماینده تام‌الاختیار بانک مرکزی در کلیه موارد بالا است و می‌تواند اختیارات نظارتی خود را به هریک از معاونانش تفویض کند. وظائف و اختیاراتی که در قانون برای معاونان رئیس کل پیش‌بینی شده، نافی اختیارات و مسئولیت رئیس کل نیست.

مبحث اول - رسیدگی به تخلفات «اشخاص تحت نظارت» و اعمال مجازات‌های قانونی در مورد «اشخاص تحت نظارت» متخلف

ماده ۲۲ - به منظور رسیدگی و صدور احکام انتظامی نسبت به تخلفات «اشخاص تحت نظارت» یا مدیران، کارکنان و سهامداران مؤثر آنها از قوانین، مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی، هیأت - های بدوی و تجدیدنظر انتظامی به شرح زیر در بانک مرکزی تشکیل می - شود:

الف. هیأت انتظامی بدوی متشکل از سه نفر به شرح زیر است:

۱. یک قاضی مسلط به قوانین و مقررات پولی و بانکی با حداقل ده سال تجربه در پرونده‌های اقتصادی و مالی که توسط رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس کل انتخاب می‌شود؛

۲. دو نفر کارشناس خبره بانکی به پیشنهاد رئیس کل و تأیید هیأت عالی.

ب. هیأت انتظامی تجدید نظر متشکل از سه نفر به شرح زیر است:

۱. یک قاضی مسلط به قوانین و مقررات پولی و بانکی با حداقل پانزده

(۱۵) سال تجربه قضاوت در پرونده‌های اقتصادی و مالی که توسط

رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس کل انتخاب می‌شود؛

۲. دو نفر کارشناس خبره بانکی به انتخاب رئیس کل و تأیید هیأت

عالی.

تبصره- قاضی و کارشناسانی که عضو هیأت بدوی هستند نمی‌توانند در مورد

همان پرونده، عضو هیأت تجدیدنظر باشند.

پ. معاون تنظیم‌گری و نظارت با حفظ مسئولیت، به‌عنوان دادستان هیأت

انتظامی بانک مرکزی تعیین می‌شود و بدون حق رأی در جلسات هیأت

انتظامی شرکت می‌کند.

ت. هیأت انتظامی بدوی موظف است با درخواست معاون تنظیم‌گری و

نظارت به تخلفات «اشخاص تحت نظارت» یا سهامداران مؤثر، مدیران و

کارکنان آن‌ها به‌فوریت رسیدگی کند. آراء صادره از هیأت‌های انتظامی

بدوی ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ از سوی محکوم علیه و بانک مرکزی قابل

اعتراض است. هیأت انتظامی تجدیدنظر موظف است به اعتراض واصله به

- آراء هیأت انتظامی بدوی به فوریت رسیدگی کند.
- ث. قاضی عضو هریک از هیأت‌های انتظامی بدوی و تجدیدنظر، رئیس آن هیأت است.
- ج. جلسات هیأت انتظامی بدوی و تجدیدنظر با حضور کلیه اعضاء تشکیل می‌شود. انشاء رأی برعهده قاضی عضو هیأت است.
- چ. دعوت از مشتکی عنه یا نماینده وی برای حضور در هیأت بدوی و تجدید نظر الزامی است. در صورت عدم حضور بدون عذر موجه (به تشخیص رئیس هیأت) هیأت می‌تواند اقدام به صدور رأی غیابی نماید.
- ح. رئیس هیأت انتظامی می‌تواند از نماینده کانون بانک‌ها یا سایر اشخاص مطلع بدون حق رأی برای شرکت در جلسات هیأت دعوت بعمل آورد.
- ح. اعضای هیأت‌های انتظامی برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. حقوق و مزایای کارشناسان عضو هیأت انتظامی توسط بانک مرکزی و حقوق و مزایای قضات هیأت انتظامی توسط قوه قضائیه پرداخت می‌شود.
- خ. عزل قضات عضو هیأت‌های انتظامی با پیشنهاد رئیس کل و تأیید رئیس قوه قضائیه امکان‌پذیر است.
- د. دبیرخانه هیأت‌های انتظامی بانک مرکزی در حوزه معاونت حقوقی رئیس کل تشکیل می‌شود. کارشناسان عضو هیأت‌های انتظامی به صورت تمام‌وقت در حوزه معاونت حقوقی رئیس کل استقرار می‌یابند و عزل آن‌ها منوط به تأیید هیأت عالی است. یکی از کارشناسان عضو هریک از هیأت‌های انتظامی بدوی و تجدیدنظر، به انتخاب معاون حقوقی رئیس کل به عنوان دبیر آن

هیأت منصوب می‌شود.

ذ. آراء هیأت های بدوی در صورت عدم وصول اعتراض در مهلت مذکور بند (ت) و نیز کلیه آراء هیأت های تجدیدنظر، قطعی و لازم الاجرا بوده و هیچ یک از مراجع قضائی و غیرقضائی اجازه توقف، تعلیق، الغاء یا ابطال احکام صادره را ندارند.

ماده ۲۳-

الف. انجام موارد زیر از سوی «اشخاص تحت نظارت» یا سهامداران مؤثر، مدیران و کارکنان آنها تخلف محسوب می‌شود. معاون تنظیم‌گری و نظارت در مقام دادستان انتظامی بانک مرکزی موظف است در صورت مشاهده هریک از تخلفات، اعمال تنبیهات مذکور در بند (ب) این ماده را از هیأت انتظامی درخواست کند:

۱. تخطی از احکام این قانون و سایر قوانین مربوط و نیز تخطی از مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی و هرگونه تلاش برای بی‌اثرکردن آنها؛

۲. تخطی از شرایط و ضوابط مجوزهای صادره بانک مرکزی و یا نقض هریک از شرایط و ضوابطی که مجوزهای مذکور براساس آنها صادر شده است؛

۳. تخطی از مفاد اساسنامه؛

۴. تخطی از تعهدات ارائه‌شده به بانک مرکزی در مورد انجام اقدامات اصلاحی؛

۵. اقداماتی که منافع مشتریان و یا ثبات، ایمنی و سلامت مالی «شخص تحت نظارت»، شبکه بانکی یا نظام پرداخت کشور را به مخاطره می‌اندازد؛

۶. عدم رعایت ضوابط تنظیم و نگهداری صحیح دفاتر، حساب‌ها، اطلاعات و صورت‌های مالی مطابق با مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی و عدم ارائه به موقع، صحیح و کامل داده‌ها، اطلاعات، صورت‌های مالی و گزارش‌ها به بانک مرکزی؛

۷. مشارکت حقوقی یا سرمایه‌گذاری مستقیم مؤسسه اعتباری خارج از ضوابط و حدود اعلام شده توسط بانک مرکزی؛

۸. خودداری از ارائه اطلاعات در مواردی که «شخص تحت نظارت» به موجب قانون یا دستور مرجع قضایی مکلف به ارائه یا افشاء آن است؛

۸. جلوگیری از اعمال نظارت بانک مرکزی یا اخلال در آن از طریق اقداماتی نظیر جلوگیری از حضور بازرسان، ارائه اطلاعات و آمار اشتباه و گمراه کننده، ارائه اطلاعات ناقص، تعلل و تأخیر در ارائه اطلاعات خواسته شده و سایر موارد مشابه؛

۹. به‌کارگیری افراد به عنوان عضو هیأت مدیره و هیأت عامل و یا سایر مناصبی که حسب قانون یا مقررات نیازمند تأییدیه هستند، بدون کسب تأییدیه صلاحیت عمومی و حرفه‌ای از بانک مرکزی یا مرجع مربوط؛

۱۰. توقف فعالیت بدون عذر موجه؛

۱۱. افشای اسرار بانکی مشتریان و یا اطلاعات حساب‌های آنان بدون حکم قانونی یا دستور مرجع قضایی؛

۱۲. جعل یا مخدوش نمودن اسناد فیزیکی و الکترونیکی؛

۱۳. ارائه خدمت به اشخاصی که به موجب این قانون یا سایر قوانین، ارائه خدمت به آن‌ها ممنوع است؛

۱۴. عدم اجرای درخواست‌های صندوق ضمانت سپرده‌ها در مواردی که به موجب این قانون یا قوانین دیگر به صندوق اختیار داده شده است؛

۱۵. عدم رعایت سقف‌های مذکور در بندهای (۱۱) و (۱۲) ماده (۸) این قانون.

ب. هیأت انتظامی می‌تواند بسته به نوع تخلف، «شخص تحت نظارت» متخلف را به یک یا چند مورد از موارد زیر محکوم کند:

۱. اخطار کتبی به «شخص تحت نظارت» متخلف یا هریک از سهامداران مؤثر، مدیران یا کارکنان آن؛

۲. تعلیق یا سلب صلاحیت موقت یا دائم هریک از سهامداران مؤثر، مدیران یا کارکنان «شخص تحت نظارت»؛

۳. اعمال جریمه نقدی برای سهامداران مؤثر «شخص تحت نظارت»، تا سقف پانصد میلیارد ریال یا ده درصد (۱۰٪) ارزش روز سهام آن‌ها یا پنج برابر میزان تخلف، هر کدام که بیشتر باشد؛

۴. اعمال جریمه نقدی برای مدیران یا کارکنان «شخص تحت نظارت» تا سقف پنجاه میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا پنج برابر میزان تخلف

هر کدام که بیشتر باشد؛

۵. انفصال موقت یا دائم هر یک از اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل یا

مدیران «شخص تحت نظارت» از خدمات دولتی و عمومی؛

۶. منع «شخص تحت نظارت» از توزیع سود، اندوخته یا سرمایه بین

سهامداران مؤثر یا اعمال محدودیت در این خصوص؛

۹. سلب حق رأی سهامدار مؤثر متخلف؛

۱۰. سلب حق تقدم ناشی از افزایش سرمایه «شخص تحت نظارت»

برای سهامدار مؤثر متخلف؛

۱۱. تعلیق یا لغو مجوز «اشخاص تحت نظارت» متخلف غیر از مؤسسات

اعتباری؛

۱۲. الزام رئیس کل به نصب سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری

متخلف یا گزیر آن.

تبصره- اجرای حکم مذکور در بند (۱۲) مستلزم موافقت هیأت عالی است.

ماده ۲۴-

الف. معاون تنظیم‌گری و نظارت علاوه بر انجام وظیفه به‌عنوان دادستان

انتظامی بانک مرکزی، وظائف و اختیارات زیر را دارد:

۱. صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز مؤسسات اعتباری پس از تصویب در

هیأت عالی؛

۲. صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز سایر «اشخاص تحت نظارت» غیر از

مؤسسات اعتباری، در چهارچوب تعیین شده توسط هیأت عالی؛

۳. نظارت بر حسن اجرای مقررات توسط «اشخاص تحت نظارت» از طریق نظارت حضوری و غیر حضوری و ارائه گزارش به رئیس کل و هیأت عالی؛

۴. اعلان عمومی و به‌روزرسانی فهرست «اشخاص تحت نظارت»؛

۵. پایش مستمر شاخص‌های ثبات و سلامت بانکی و ارائه گزارش به رئیس کل و هیأت عالی؛

۶. راهبری فرآیند بازسازی و گزیر مؤسسات اعتباری؛

۷. انجام سایر وظایفی که از طرف رئیس کل یا هیأت عالی به معاون تنظیم‌گری و نظارت ارجاع می‌شود.

ب. هر یک از اعضای هیأت عامل حسب مورد موظفند دستورالعمل‌هایی را که برای اعمال اختیارات نظارتی بانک مرکزی لازم تشخیص می‌دهند، تهیه کنند. دستورالعمل‌های یادشده در صورت موافقت رئیس کل، در دستور کمیته تنظیم‌گری و نظارت بانکی قرار خواهد گرفت.

ماده ۲۵- ارتکاب موارد زیر توسط «اشخاص تحت نظارت» تخلف محسوب شده و بانک مرکزی می‌تواند متخلف را رأساً به ترتیب مذکور در این ماده جریمه کند. مبلغ جریمه بسته به شرایط وقوع تخلف، شدت و اهمیت تخلف و میزان همکاری قبلی «شخص تحت نظارت» با بانک مرکزی، به تشخیص رئیس کل، کاهش می‌یابد.

- در مواردی که «شخص تحت نظارت» در ارسال گزارش‌های مورد درخواست بانک مرکزی تعلل کند: به ازای هر روز تأخیر حداکثر ده میلیارد ریال؛
- در مواردی که انجام و ثبت تراکنش باید از ترتیبات خاصی پیروی کند و «شخص تحت نظارت» ترتیبات مزبور را رعایت نکند: به ازای هر تراکنش تا مبلغ صد میلیون ریال؛
- در مواردی که «شخص تحت نظارت» موظف به راه‌اندازی سامانه جدید، نسخه‌گذاری سامانه‌های موجود و یا افزایش و یا تغییر در قابلیت‌های آن‌ها شده باشد و تکلیف موردنظر را انجام ندهد: به ازای هر روز تأخیر تا مبلغ ده میلیارد ریال؛
- در صورتی که سامانه‌های داخلی «شخص تحت نظارت» که به سامانه‌های حاکمیتی بانک مرکزی متصل هستند، دچار اختلال شده و موجب تراکنش غیرموفق در سامانه‌های حاکمیتی شوند: به ازای هر تراکنش ناموفق تا مبلغ یک میلیون ریال.

تبصره ۱- احکام مذکور در این ماده مربوط به مواردی است که مصوب هیات عالی یا هیأت عامل بانک مرکزی بوده و توسط رئیس کل یا یکی از اعضای هیأت عامل بانک مرکزی ابلاغ شده باشد.

تبصره ۲- «اشخاص تحت نظارت» که به موجب این ماده مشمول جریمه

نقدی شده و مستندات دال بر عدم تقصیر خود دارند، می‌توانند به دبیرخانه هیأت انتظامی بانک مرکزی مراجعه و مستندات خود را تسلیم کنند. هیأت انتظامی موظف است مطابق ترتیبات مذکور در ماده (۲۳) به مستندات ارائه شده از سوی «شخص تحت نظارت» رسیدگی کند. در صورتی که عدم تقصیر وی احراز شود، بانک مرکزی موظف است علاوه بر استرداد کل مبالغ برداشت شده از حساب‌های «شخص تحت نظارت»، زیان وارده به وی را نیز مطابق رأی هیأت انتظامی جبران کند.

تبصره ۳- اعمال جریمه‌های موضوع این ماده، نافی سایر موارد تنبیهی اشاره شده در این قانون نمی‌باشد.

ماده ۲۶- معاون تنظیم‌گری و نظارت برای تحقق بخشیدن به هدف مذکور در جزء (۲) بند (ب) ماده (۳) این قانون (تأمین ثبات و سلامت شبکه بانکی)، می‌تواند با تشخیص خود و پس از اطلاع به رئیس کل، حسب مورد اقدامات نظارتی زیر را انجام داده یا مؤسسات اعتباری را ملزم به انجام آن‌ها نماید:

الف. اقدامات اکتشافی

ب. اقدامات پیشگیرانه

پ. اقدامات اصلاحی

ت. تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری

ث. گزیر مؤسسه اعتباری

اقدامات اکتشافی

- ماده ۲۷-** چنانچه عملیات مؤسسه اعتباری متضمن احتمال ارتکاب تخلف توسط آن مؤسسه یا ایجاد مخاطره برای ثبات و سلامت شبکه بانکی باشد، معاون تنظیم‌گری و نظارت می‌تواند اقدامات زیر را انجام دهد:
۱. دستور تهیه صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای توسط مؤسسه اعتباری؛
  ۲. اعزام حسابرس ویژه به مؤسسه اعتباری جهت تهیه گزارش‌های حسابرسی ویژه موردنظر معاون تنظیم‌گری و نظارت؛
  ۳. انتصاب ناظر مقیم در مؤسسه اعتباری.

اقدامات پیشگیرانه

- ماده ۲۸-** چنانچه معاون تنظیم‌گری و نظارت در نتیجه اقدامات اکتشافی یا از طرق دیگر تشخیص دهد که مؤسسه اعتباری در وضعیت نامناسب قرار گرفته یا در آستانه ورود به وضعیت نامناسب قرار دارد، می‌تواند پس از کسب موافقت رئیس کل، مؤسسه اعتباری را ملزم به اجرای تمام یا بخشی از اقدامات پیشگیرانه زیر کند:
۱. الزام هیأت مدیره به تغییر تمام یا بخشی از اعضای هیأت عامل؛
  ۲. الزام مجمع عمومی به تغییر تمام یا بخشی از اعضای هیأت مدیره؛
  ۳. افزایش حدود ذخیره مطالبات غیرجاری؛
  ۴. کاهش یا ممنوعیت توزیع سود و ممنوعیت توزیع اندوخته بین سهامداران؛
  ۵. الزام به کاهش نرخ سود سپرده‌ها؛
  ۶. اصلاح ترکیب دارایی‌ها و بدهی‌ها؛

۷. توقف یا تحدید عملیات یا فعالیت‌های پر مخاطره؛
۸. افزایش دارایی‌های نقد یا بهبود کیفیت نقد شوندگی دارایی‌ها؛
۹. ارتقای نظام حاکمیت شرکتی و کنترل‌های داخلی؛
۱۰. محدود کردن هزینه‌های عملیاتی؛
۱۱. محدود کردن اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات؛
۱۲. ممنوعیت یا محدودیت در انجام برخی از خدمات یا عملیات بانکی؛
۱۳. ممنوعیت پرداخت پاداش به مدیران مؤسسه اعتباری؛
۱۴. تشدید نسبت‌های احتیاطی مذکور در بند (الف) ماده (۲۰) این قانون.

تبصره- اعمال محدودیت‌های مذکور در اجزای (۱)، (۲)، (۴)، (۵) و (۱۴) این بند منوط به تصویب هیأت عالی است.

اقدامات اصلاحی

ماده ۲۹- در صورتی که معاون تنظیم‌گری و نظارت اقدامات پیشگیرانه مذکور در ماده (۲۸) را ناکافی بداند، می‌تواند پس از کسب موافقت رئیس کل، مؤسسه اعتباری را ملزم کند تا ظرف مدت یک ماه برنامه اصلاحی ارائه کند. در صورتی که ظرف مهلت مقرر برنامه اصلاحی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی ارائه نشود یا برنامه ارائه شده به تایید کمیته تنظیم‌گری و نظارت نرسد، معاون تنظیم‌گری و نظارت برنامه اصلاحی مؤسسه اعتباری موردنظر را رأساً تهیه می‌کند و جهت تصویب به کمیته تنظیم‌گری و نظارت ارائه می‌نماید. برنامه اصلاحی می‌تواند مشتمل بر تمام یا بخشی از اقدامات

زیر باشد:

۱. فروش بخشی از دارایی‌ها؛
۲. افزایش سرمایه با سلب حق تقدم از سهامداران یا بدون آن؛
۳. افزایش اندوخته‌ها و ذخایر؛
۴. کاهش شعب یا محدودیت در توسعه آن؛
۵. فروش شرکت‌های تابعه؛
۶. تبدیل مطالبات حال شده سهامداران به سرمایه؛
۷. تبدیل بدهی‌های تبعی غیرسپرده‌ای به سهام؛
۸. تغییر سهامداران مؤثر (الزام سهامداران مؤثر به کاهش سهام خود)؛
۹. سایر اقدامات اصلاحی پیشنهادی کمیته تنظیم‌گری و نظارت.

تبصره ۱- افزایش سرمایه موسسات اعتباری در صورتی که از محل صرف سهام با سلب حق تقدم سهامداران انجام شود، از مالیات معاف است.

تبصره ۲- در صورتی که موسسه اعتباری که به موجب این ماده ملزم به افزایش سرمایه شده است، دولتی بوده یا بخشی از سهام آن متعلق به دولت باشد، دولت موظف است منابع مورد نیاز برای افزایش سرمایه موسسه اعتباری مورد نظر را در لایحه اصلاحیه قانون بودجه همان سال یا لایحه بودجه سال بعد منظور نموده و به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند. در صورتی که دولت به این حکم عمل نکرده یا پیشنهاد دولت مورد موافقت مجلس قرار نگیرد، تمام یا بخشی از سود خالص بانک مرکزی در همان سال صرف افزایش سرمایه موسسات اعتباری موضوع این تبصره خواهد شد.

تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری

ماده ۳۰- چنانچه مؤسسه اعتباری از اجرای اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی استنکاف کرده یا حسب تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت، آن‌ها را به‌طور کامل یا موثر اجرا نکند، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است پیشنهاد سلب اختیار از مجمع عمومی، هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری را پس از تأیید رئیس کل به هیأت عالی ارائه کند. در صورت تصویب هیأت عالی، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است برای مؤسسه اعتباری موردنظر سرپرست موقت تعیین کند. نصب سرپرست موقت برای مؤسسات اعتباری تابع ترتیبات زیر است:

۱. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است ظرف حداکثر پنج روز کاری پس از لازم‌الاجرا شدن مصوبه هیأت عالی، سرپرست موقت را به رئیس کل پیشنهاد و پس از موافقت رئیس کل، حکم وی را صادر نماید و مراتب را به نحو مقتضی برای درج در روزنامه رسمی کشور ارسال کند. قائم مقام و معاونان مؤسسه اعتباری به پیشنهاد سرپرست موقت با حکم معاون تنظیم‌گری و نظارت منصوب می‌شوند. همچنین معاون تنظیم‌گری و نظارت مجاز است با موافقت رئیس کل نسبت به عزل سرپرست موقت، قائم مقام و معاونان «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» اقدام کند.

۲. پس از انتصاب سرپرست موقت، کلیه وظایف و اختیارات هیأت مدیره و هیأت عامل به سرپرست موقت منتقل شده و اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل برکنار می‌شوند. همچنین در طول مدتی که مؤسسه

اعتباری توسط سرپرست موقت اداره می‌شود، اختیارات مجمع عمومی عادی و فوق‌العاده مؤسسه اعتباری توسط هیأت عالی اعمال خواهد شد. ۳. مدت سرپرستی حداکثر ۱۲ ماه است. هیأت عالی می‌تواند با پیشنهاد رئیس کل، مدت سرپرستی را برای دو دوره دیگر تمدید کند. تمدید بیش از ۳۶ ماه، منوط به تصویب دوسوم اعضای هیأت عالی است.

۴. از تاریخ قطعی شدن انتصاب سرپرست موقت، اقدامات سرپرست موقت و دستورات وی در چارچوب این قانون و مقررات و دستورات ابلاغی بانک مرکزی برای سهامداران، بستانکاران، سپرده‌گذاران، بدهکاران، مدیران و کارکنان «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» لازم‌الاتباع است. قائم مقام سرپرست موقت در غیاب وی دارای کلیه وظایف و اختیارات سرپرست موقت می‌باشد.

۵. چنانچه رئیس کل در هر مرحله از دوره‌ای که مؤسسه اعتباری توسط سرپرست موقت اداره می‌شود، به این نتیجه برسد که شاخص‌های ناظر به وضعیت سرمایه و نقدینگی مؤسسه اعتباری به شرایط مطلوب برگشته است، باید مراتب را به هیأت عالی گزارش کند. در صورت تأیید گزارش رئیس کل توسط هیأت عالی، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است با دعوت از سهامداران مؤسسه اعتباری و تشکیل مجمع عمومی، مدیریت مؤسسه اعتباری را به مدیران منتخب مجمع منتقل نماید.

وظائف و اختیارات سرپرست موقت

ماده ۳۱- سرپرست موقت علاوه بر کلیه وظایف و اختیاراتی که در اساسنامه مؤسسه اعتباری برای هیأت مدیره و هیأت عامل پیش‌بینی شده است، وظائف و اختیارات زیر را دارا می‌باشد:

الف- وظایف سرپرست موقت:

۱. استفاده از کلیه ظرفیت‌های قانونی برای خاتمه دادن یا اعمال تغییر در قراردادهایی که به تشخیص سرپرست موقت، ثبات و سلامت مؤسسه اعتباری را در معرض مخاطره قرار داده است؛

۲. بررسی کلیه قراردادها، عملیات و اقدامات مهمی که در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی انجام و منجر به وارد آمدن خسارت عمده به مؤسسه اعتباری، به تشخیص سرپرست موقت و تأیید معاون تنظیم‌گری و نظارت شده است، از جمله:

فروش دارایی‌های ثابت بانک به قیمت‌هایی پائین‌تر از قیمت بازار و یا هدیه‌دادن آن‌ها؛ خرید دارایی ثابت بانک به قیمت‌هایی بالاتر از قیمت بازار؛ اعطای تسهیلات به اشخاص فاقد صلاحیت اعتباری؛ پرداخت پاداش به مدیران بانک و توزیع سود ما بین سهامداران در شرایطی که سود و پاداش توزیع شده متناسب با سوددهی واقعی بانک نبوده است؛ اختلاس، سوء استفاده و غصب اموال مؤسسه اعتباری؛ اعطای تخفیفات، امتیازات یا ترجیحات خاص برای برخی مشتریان که در شرایط مشابه به سایر مشتریان اعطاء نمی‌شده است؛ تخطی از الزامات و مقررات قانونی برای اعطای تسهیلات به «اشخاص مرتبط» یا قبول تعهدات به نفع آن‌ها به صورت

مستقیم یا با واسطه؛ ارزیابی و ثائق تودیع شده نزد مؤسسه اعتباری بیشتر از ارزش واقعی آن‌ها.

سرپرست موقت موظف است ابطال قراردادهای یادشده و جبران خسارت وارده را از هیأت رسیدگی به اختلافات بانکی درخواست کند. هیأت رسیدگی به اختلافات بانکی باید به این‌گونه دعاوی به فوریت و خارج از نوبت رسیدگی کند.

۳. شناسایی مدیران، سهامداران مؤثر و کارکنان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی که مسئول اقدامات موضوع اجزای (۱) و (۲) این بند بوده‌اند؛ تهیه اظهارنامه علیه آنان و مطالبه جبران فوری خسارات وارده به مؤسسه اعتباری. سرپرست موقت موظف است هم‌زمان، از مرجع ذی‌صلاح اعمال اقدامات تأمینی نظیر ممنوعیت خروج از کشور را علیه این اشخاص درخواست نماید. چنانچه اشخاص یادشده ظرف مدت مذکور در اظهارنامه اقدام به جبران خسارات نمایند، سرپرست موقت موظف به طرح دعوی علیه آنان می‌باشد. دادگاه یا هیأت رسیدگی به اختلافات بانکی -حسب مورد- موظف است به این‌گونه دعاوی به فوریت و خارج از نوبت رسیدگی کند.

۴. سایر اموری که توسط معاون تنظیم‌گری و نظارت به سرپرست موقت ابلاغ می‌شود.

ب- اختیارات سرپرست موقت:

۱. تعلیق حق برداشت برخی از سپرده‌گذاران مؤسسه اعتباری به صورت جزئی یا کلی، پس از اخذ مجوز از هیأت عالی؛
۲. تهیه گزارش ارزیابی کیفیت دارایی‌ها و اصلاح صورت‌های مالی به

- منظور شفاف شدن میزان و کیفیت دارایی‌ها؛
۳. خاتمه دادن به خدمت برخی از کارکنان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی با حفظ کلیه حقوق قانونی آنان؛
۴. به‌کارگیری اشخاص در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی به صورت موقت. هرگونه استخدام دائمی افراد در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی منوط به موافقت هیأت عالی است.
۵. پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری.

ماده ۳۲- پس از انتصاب سرپرست موقت:

- الف. هرگونه اقدام و فعالیت «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» که بدون اذن یا اجازه مستقیم یا غیرمستقیم سرپرست موقت انجام شود، ملغی الاثر است و باطل می‌شود.
- ب. مدیران «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» باید تمامی دارایی‌ها، اسناد، دفاتر، نرم‌افزارها و بانک‌های اطلاعاتی، مهرها و تمامی اطلاعات مربوط به عملیات و فعالیت «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» را در اختیار سرپرست موقت قرار دهند؛ به‌گونه‌ای که معاون تنظیم‌گری و نظارت از به دست گرفتن **اداره مؤسسه اعتباری** توسط سرپرست موقت اطمینان حاصل نماید. همچنین کلیه افرادی که تا پنج سال قبل از تعیین سرپرست موقت در «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» مسئولیت داشته یا مشغول به کار بوده‌اند، موظفند بنا به درخواست سرپرست موقت با وی همکاری نموده و اسناد، مدارک و اطلاعات لازم را در اختیار وی قرار دهند. نیروی انتظامی موظف است با

درخواست سرپرست موقت و حکم دادستان، همکاری لازم را برای در اختیار گرفتن کنترل ساختمان‌ها، املاک، دارایی‌ها، تجهیزات، دفاتر و اسناد «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» انجام دهد.

پ. هزینه‌های مرتبط با سرپرستی از محل منابع «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» تأمین می‌شود. در صورتی که به تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت و تأیید هیأت عالی، منابع «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» برای تأمین هزینه‌های موردنظر کافی نباشد، کسری توسط بانک مرکزی تأمین می‌شود.

ت. طرح هرگونه دعوی علیه «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» باید به طرفیت بانک مرکزی صورت پذیرد و سرپرست موقت، قائم مقام، معاونان و مدیران «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» را نمی‌توان در خصوص اقداماتشان در «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» طرف دعوی قرار داد؛ مگر در مواردی که به تشخیص دادستان کل کشور، اقدامات آنان خارج از چارچوب اختیارات قانونی یا اختیارات مصرح در اساسنامه مؤسسه اعتباری بوده یا مرتکب جرم شده باشند.

ث. اقدامات صورت پذیرفته توسط سرپرست موقت، با شکایت سهامداران، مدیران یا سایر ذی‌نفعان «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» به هیچ وجه باطل یا ملغی‌الاثرب نمی‌شوند. در صورتی که اشخاص مزبور به موجب رأی قطعی هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی در اثر اقدامات صورت پذیرفته توسط سرپرست موقت، متضرر شده باشند، خسارات وارده -در صورتی که به تشخیص و حکم دادگاه، مستند به تقصیر سرپرست موقت یا سایر افراد ذی-

مدخل نباشد- توسط بانک مرکزی جبران می‌شود.

گزیر مؤسسه اعتباری

ماده ۳۳- چنانچه رئیس کل در دوره‌ای که مؤسسه اعتباری توسط سرپرست اداره می‌شود یا قبل از آن، به این نتیجه برسد که شاخص‌های ناظر به وضعیت سرمایه و نقدینگی مؤسسه اعتباری قابل اصلاح نمی‌باشد، موظف است پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری را به هیأت عالی ارائه کند. در صورت تصویب پیشنهاد رئیس کل توسط هیأت عالی، مؤسسه اعتباری با ترتیبات زیر وارد مرحله گزیر می‌شود:

۱. مدیریت گزیر مؤسسات اعتباری برعهده صندوق ضمانت سپرده‌هاست. صندوق ضمانت سپرده‌ها موظف است ظرف حداکثر پنج روز کاری پس از لازم‌الاجرا شدن مصوبه هیأت عالی، فرایند گزیر مؤسسه اعتباری موردنظر را آغاز نموده و با کمترین هزینه مالی و اجتماعی و با هدف صیانت و رعایت غبطه سپرده‌گذاران، به‌ویژه سپرده‌گذاران خرد، و سایر ذی‌نفعان گزیر مؤسسه اعتباری موردنظر را مطابق قانون به انجام برساند.

۲. اعطای تسهیلات جدید، صدور ضمانت‌نامه، گشایش اعتبار اسنادی و افتتاح حساب توسط مؤسسه اعتباری تحت گزیر، مجاز نمی‌باشد. در عین حال، مدیر گزیر موظف است در چارچوب مصوب هیأت عالی، فعالیت‌های اصلی مؤسسه اعتباری که عدم انجام آن در دوران گزیر - به تشخیص هیأت عالی - منجر به ایجاد بی‌ثباتی مالی می‌گردد را تا

زمان خاتمه فرایند گزیر، ادامه دهد.

تبصره- در دو سال نخست اجرای این قانون، هیأت عالی می‌تواند اجرای مصوبات خود را که ناظر به تعیین سرپرست موقت برای مؤسسات اعتباری یا گزیر آن‌هاست، صرفاً در مورد مؤسسات اعتباری که دستورات بانک مرکزی را به‌طور کامل رعایت کنند، تعلیق نماید.

ماده ۳۴- در صورتی که مؤسسه اعتباری نسبت به مصوبه هیأت عالی مبنی تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری یا گزیر آن مؤسسه معترض باشد، می‌تواند اعتراض خود را به همراه دلایل و مستندات ظرف سه روز کاری از زمان ابلاغ، به دبیرخانه هیأت انتظامی بدوی بانک مرکزی تسلیم نماید. در مورد گزیر، علاوه بر مؤسسه اعتباری، اشخاص ثالث یعنی سایر اشخاصی که از مصوبه هیأت عالی متضرر شده‌اند نیز می‌توانند نسبت به مصوبه هیأت عالی به هیأت انتظامی بدوی بانک مرکزی اعتراض کنند.

هیأت انتظامی بدوی باید ظرف مدت یک هفته به اعتراض واصله رسیدگی نموده و اقدام به صدور رأی نماید. مؤسسه اعتباری یا شخص ثالث معترض و معاون تنظیم‌گری و نظارت سه روز کاری پس از ابلاغ رأی، برای اعتراض به رأی هیأت انتظامی بدوی فرصت دارند. در صورتی که هیچ‌یک از طرفین به رأی هیأت انتظامی بدوی اعتراض نکند، رأی هیأت مزبور قطعی است.

در صورت وصول اعتراض، هیأت انتظامی تجدید نظر سه روز کاری پس از وصول اعتراض فرصت دارد تا به اعتراض واصله رسیدگی و مبادرت به صدور رأی نماید. در هر صورت، چنانچه به مصوبه هیأت عالی مبنی بر تعیین

سرپرست موقت یا گزیر مؤسسه اعتراض نشود، یا اعتراض واصله، حسب مورد، توسط هیأت انتظامی بدوی یا تجدیدنظر وارد تشخیص داده نشود، مصوبه هیأت عالی قطعی و لازم الاجراست و دیوان عدالت اداری و سایر مراجع قضائی نمی‌توانند تقاضای صدور حکم توقف یا ابطال مصوبه هیأت عالی را بپذیرند.

تبصره- از زمانی که هیأت عالی، رئیس کل را مأمور به تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری یا گزیر آن می‌کند، مجمع عمومی و هیأت مدیره مؤسسه اعتباری حق تشکیل جلسه و تصمیم‌گیری در امور مؤسسه اعتباری را نخواهند داشت و احکام یا قراردادهایی که توسط مدیران مؤسسه اعتباری امضا شده باشد، نافذ نیست؛ مگر این که هیأت انتظامی بدوی یا تجدیدنظر -حسب مورد- رأی به نقض مصوبه هیأت عالی در خصوص تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری موردنظر بدهد.

مبحث دوم- رسیدگی به اختلافات «اشخاص تحت نظارت» با یکدیگر و دعاوی حقوقی مشتریان و سایر ذی‌نفعان علیه «اشخاص تحت نظارت» و بالعکس
ماده ۳۵-

الف. اختلافات «اشخاص تحت نظارت» با یکدیگر و با مشتریان آنها و سایر اشخاص ذی‌ربط، که ناشی از فعالیت حرفه‌ای «اشخاص تحت نظارت» باشد، توسط هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی رسیدگی می‌شود. قوه قضائیه و بانک مرکزی موظفند هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی را در مراکز

کلیه استان‌های کشور و شهرهای پرجمعیت دایر کنند.

ب. هر هیأت متشکل از سه عضو می‌باشد که یک عضو توسط رئیس قوه قضائیه از بین قضات با تجربه و دو عضو از بین متخصصان پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل و تأیید هیئت عالی انتخاب می‌شوند. ریاست هیأت و صدور حکم برعهده قاضی عضو هیأت است. رئیس هیأت باید پس از مشورت با دو متخصص پولی و بانکی عضو هیأت، مبادرت به انشاء رأی کند. پ. مدت مأموریت اعضای هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی سه سال می‌باشد و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

ت. هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی دارای مرحله بدوی و تجدید نظر هستند. آرای صادره از هیأت‌های بدوی با اعتراض یکی از طرفین یا شخص ثالث ذی‌نفع، مجدداً در هیأت تجدید نظر رسیدگی می‌شود. آرای صادره از سوی هیأت‌های تجدید نظر قطعی و لازم‌الاجراست. قاضی و کارشناسانی که عضو هیأت بدوی هستند نمی‌توانند در مورد همان پرونده، عضو هیأت تجدیدنظر باشند.

ث. دبیرخانه هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی در بانک مرکزی مستقر می‌شود و وظیفه پشتیبانی اداری، مالی و حقوقی هیأت‌های مزبور را برعهده دارد. هزینه هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی در بودجه بانک مرکزی منظور و توسط آن بانک پرداخت می‌شود.

ج. دوائر اجرای احکام هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی در محل هیأت‌های مزبور مستقر می‌شوند. پشتیبانی اداری و مالی دوائر اجرای احکام بر عهده بانک مرکزی است.

چ. هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی از حیث آیین دادرسی و هزینه دادرسی تابع قوانین مربوط هستند.

ح. پرونده‌هایی که در زمان ابلاغ این قانون در مراجع دیگر قضایی در حال رسیدگی بوده ولی منجر به صدور حکم نهایی نشده باشد، به درخواست یک از اطراف دعوی به هیأت رسیدگی به اختلافات بانکی ارجاع خواهد شد.

مبحث سوم - پیگیری جرائم پولی و بانکی

ماده ۳۶- دادسرای ویژه جرائم پولی و بانکی موظف است به کلیه جرائم موضوع این قانون با شکایت بانک مرکزی رسیدگی کند. سایر جرائمی که در دیگر قوانین، عنوان یا محتوای جرم پولی و بانکی داشته باشند، مشمول همین حکم خواهند بود.

ماده ۳۷-

الف. انجام هرگونه عملیات بانکی، ارائه انواع خدمات بانکی، صرافی، واسپاری (لیزینگ) و مانند آن و نیز ایجاد و ثبت «اشخاص تحت نظارت»، ایجاد شعبه، باجه یا نمایندگی و هر نوع فعالیت در نظام پرداخت، صرفاً با مجوز بانک مرکزی و در چهارچوب مقررات مصوب هیأت عالی مجاز است. همچنین انجام عملیات و ارائه خدمات بانکی از طریق پایگاه‌های اینترنتی، برنامه‌های کاربردی بر بستر تلفن همراه و مشابه آن، به‌جز مواردی که با تصویب هیأت عالی از دریافت مجوز معاف می‌باشد، منوط به کسب مجوز از بانک مرکزی است. اقدام به فعالیت‌های مذکور در این ماده بدون کسب

مجوز، جرم تلقی می‌شود. بانک مرکزی موظف است اسامی و اطلاعات کلیه «اشخاص تحت نظارت» مجاز را به طرق مقتضی از جمله درج در پایگاه اطلاع رسانی خود اعلام عمومی نموده و به اطلاع نیروی انتظامی و قوه قضائیه برساند. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به عنوان ضابط قضایی موظف است فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی را که اقدام به فعالیت‌های مذکور در صدر این ماده می‌کنند اما نام آن‌ها در فهرست اعلامی بانک مرکزی وجود ندارد، بدون نیاز به دستور مقام قضایی متوقف کند. همچنین وزارت اطلاعات و نیروی انتظامی موظفند در صورت اطلاع از انجام فعالیت‌های مذکور در صدر این ماده توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی بدون کسب مجوز از بانک مرکزی، مراتب را بلافاصله، کتباً به معاونت تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی و دادستان مرکز استان گزارش نمایند.

ب. بانک مرکزی موظف است علیه اشخاصی که بدون اخذ مجوز، به انجام فعالیت‌هایی که مستلزم اخذ مجوز از بانک مرکزی است مبادرت می‌کنند، نزد مراجع قضائی اقامه دعوی کند.

پ. اشخاصی که بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی مبادرت به اقدامات مذکور در بند (الف) نمایند، به شرح زیر مشمول مجازات خواهند شد:

۱. چنانچه مرتکب شخص حقیقی باشد، علاوه بر الزام به بازپرداخت وجوه دریافتی از مردم و پرداخت جزای نقدی حداکثر معادل دوبرابر وجه تحصیل یا جمع‌آوری شده تحت هر عنوان، به مجازات درجه پنج یا شش ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی، محکوم می‌گردد.
۲. چنانچه با ایجاد شخص حقوقی اقدام به انجام اعمال مجرمانه

موضوع بند (الف) این ماده شده باشد، علاوه بر انحلال شخص حقوقی ایجاد شده و مصادره کل اموال آن (به استثنای اموالی که متعلق به مردم است و باید عودت داده شود)، اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیران و سهامداران مؤثر شخص حقوقی به مجازات مذکور در جزء (۱) این بند محکوم می‌شوند. این افراد در قبال خسارات وارده به اشخاص ثالث مسئولیت تضامنی خواهند داشت. جرائم موضوع این ماده، از جرائم اقتصادی محسوب می‌گردد.

ت. قوه قضائیه موظف است شعب ویژه دادسرا و دادگاه رسیدگی به جرائم پولی و بانکی را دائر کند. شعب یادشده موظفند به شکایات بانک مرکزی، مستقیماً و خارج از نوبت رسیدگی کنند.

ماده ۳۸- اعطای هرگونه پروانه فعالیت و ارائه هرگونه خدمت به اشخاصی که بدون مجوز بانک مرکزی اقدام به فعالیت‌های مذکور در بند (الف) ماده (۳۷) می‌نمایند، ممنوع است. همچنین، استفاده آگاهانه کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دستگاه‌های دولتی و عمومی غیردولتی از خدمات اشخاصی که بدون مجوز مبادرت به فعالیت‌های مذکور در بند (الف) ماده (۳۷) می‌کنند، ممنوع می‌باشد. شخص حقیقی یا نماینده قانونی شخص حقوقی مرتکب، به یک یا چند مورد از مجازات‌های درجه پنج ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی، محکوم خواهند شد.

ماده ۳۹-

الف. انتشار هر نوع آگهی یا اطلاعیه یا اقدام تبلیغی از طریق هر نوع رسانه (دولتی، خصوصی، داخلی یا خارجی) اعم از نشریات و مطبوعات الکترونیکی و غیرالکترونیکی، دیداری یا شنیداری، به نفع اشخاصی که به فعالیت‌های مذکور در بند (الف) ماده (۳۷) بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی اشتغال دارند، ممنوع است.

ب. بانک مرکزی موظف است بر محتوای تبلیغات مربوط به «اشخاص تحت نظارت» دارای مجوز نظارت کند. کلیه رسانه‌ها و اشخاص حقیقی یا حقوقی متولی امور تبلیغاتی موظفند به محض ابلاغ کتبی بانک مرکزی، تبلیغات موردنظر را متوقف نمایند. تخلف رسانه‌ها از این حکم مستوجب جریمه تا میزان ده برابر درآمد ناشی از تبلیغ صورت گرفته یا سقف جزای نقدی درجه سه موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی، هر کدام که بیشتر باشد، خواهد بود. در خصوص تخلف رسانه‌های دولتی یا وابسته به دستگاه‌های اجرائی، بالاترین مقام مسئول (به تشخیص دادگاه) به انفصال از خدمات دولتی از یک تا پنج سال محکوم می‌شود. رعایت اصل (۱۶۸) قانون اساسی در اجرای احکام این ماده الزامی است.

ماده ۴۰- هرگونه انتشار خبر کذب درخصوص «اشخاص تحت نظارت» توسط رسانه‌ها یا سایر اشخاص، به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی، جرم محسوب و مشمول مجازات‌های موضوع ماده (۶۹۸) قانون مجازات اسلامی می‌شود. همچنین مرتکب با شکایت «شخص تحت نظارت» ذینفع، به جبران خسارت مادی و معنوی وارده به وی محکوم

می‌شود.

ماده ۴۱- فعالیت در سمت‌های عضو هیأت مدیره یا عضو هیأت عامل «اشخاص تحت نظارت» بدون داشتن تأییدیه صلاحیت عمومی و حرفه‌ای از بانک مرکزی ممنوع و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب می‌شود. اشخاص مذکور و نیز سهامداران مؤثر «اشخاص تحت نظارت» که مشمول ماده (۱) قانون اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی - مصوب ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ هستند و صلاحیت آن‌ها به تأیید بانک مرکزی نرسیده باشد، علاوه بر مجازات قانونی مربوط، به پرداخت جزای نقدی تا مبلغ یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به ازای هر روز تخلف محکوم می‌شوند.

ماده ۴۲-

الف. بانک مرکزی مکلف است به تشخیص واحد مبارزه با پولشویی بانک مرکزی که به تأیید رئیس کل رسیده است، یا با درخواست مرکز اطلاعات مالی (FIU)، نسبت به مسدود نمودن حساب اشخاص مظنون به پولشویی و محدودسازی ارائه خدمات بانکی به آن‌ها اقدام کند. کلیه «اشخاص تحت نظارت» موظفند دستورات بانک مرکزی در این خصوص را انجام دهند. اشخاص موضوع این بند می‌توانند اعتراض خود را به بانک مرکزی تسلیم کنند. بانک مرکزی موظف است حداکثر ظرف مدت ده (۱۰) روز کاری از

زمان ثبت اعتراض، در کمیته‌ای با حضور نماینده دادستان کل کشور، نماینده وزارت اطلاعات، نماینده واحد اطلاعات مالی (FIU) و نماینده بانک مرکزی به درخواست متقاضی رسیدگی نموده و در صورتی که مستندات ارائه شده از طرف متقاضی توسط همه اعضای کمیته کافی تشخیص داده شود، نسبت به رفع مسدودی حساب و محدودیت‌های اعمال شده اقدام کند. در غیر این صورت، بانک مرکزی موظف است پرونده متقاضی را به دادرسی ویژه رسیدگی به جرائم پولی و بانکی ارسال کند. دادرسی ویژه رسیدگی به جرائم پولی و بانکی موظف است حداکثر ظرف مدت یک هفته به پرونده ارسالی رسیدگی نموده و اقدام به صدور قرار نماید.

ب. بانک مرکزی موظف است فهرست اشخاص مظنون به اخلال در بازار پول، ارز، طلا، یا سایر فعالیت‌هایی که مصداق اخلال در نظام اقتصادی است، به کلیه «اشخاص تحت نظارت» و دستگاه‌های اجرائی ابلاغ کند. فهرست مزبور قبل از ابلاغ باید به تأیید دادستان کل کشور برسد. ارائه هرگونه خدمت توسط «اشخاص تحت نظارت» به اشخاصی که نام آنان در فهرست موضوع این بند قرار داشته باشد، و یا صدور یا تمدید پروانه فعالیت برای آنان توسط هر یک از دستگاه‌های اجرائی، جرم تلقی شده و مستوجب حداقل یکی از مجازات‌های تعزیری درجه (۴) قانون مجازات اسلامی است. اشخاصی که نام آنان در فهرست موضوع این بند قرار می‌گیرد، می‌توانند اعتراض خود را به بانک مرکزی تسلیم کنند. بانک مرکزی موظف است ظرف مدت ده (۱۰) روز از تاریخ درخواست، با حضور نماینده دادستان کل کشور، نماینده وزارت اطلاعات و نماینده بانک مرکزی به درخواست متقاضی رسیدگی نموده و در

صورتی که مستندات ارائه شده توسط متقاضی توسط همه اعضای کمیته کافی تشخیص داده شود، بلافاصله نسبت به حذف نام وی از فهرست موضوع این بند اقدام کند. در غیر این صورت، بانک مرکزی موظف است پرونده متقاضی را به دادسرای ویژه رسیدگی به جرائم پولی و بانکی ارسال کند. دادسرای ویژه رسیدگی به جرائم پولی و بانکی موظف است حداکثر ظرف مدت یک هفته به پرونده ارسالی رسیدگی نموده و اقدام به صدور قرار نماید.

پ. بانک مرکزی می‌تواند بدهی قطعی غیرجاری اشخاص حقیقی و حقوقی به مؤسسات اعتباری را از وجوهی که آن اشخاص نزد سایر مؤسسات اعتباری دارند، برداشت و به حساب مؤسسه اعتباری بستانکار واریز نماید. همچنین در مواردی که به تشخیص بانک مرکزی وجوه موجود در حساب شخص دیگر، متعلق به بدهکار بوده باشد، بانک مرکزی موظف است به درخواست مؤسسه اعتباری بستانکار، موجودی حساب مزبور را تا سقف بدهی بدهکار مسدود و هم‌زمان، پرونده را به هیأت رسیدگی به اختلافات بانکی ارسال می‌کند. حداکثر زمان مسدودی، یک ماه است و در صورتی که ظرف مدت یادشده، حکم قطعی هیأت مبنی بر تعلق جوه موردنظر به شخص بدهکار صادر نشده باشد، بانک مرکزی موظف به رفع مسدودی حساب می‌باشد.

فصل ششم: اجرای سیاست‌های پولی و ارزی

ماده ۴۳- بانک مرکزی می‌تواند برای تحقق اهداف سیاست‌های پولی و ارزی خود، از انواع ابزارهای سیاست پولی و ارزی مصوب هیأت عالی که مشروعیت آن‌ها به تأیید شورای فقهی رسیده باشد، استفاده کند.

ماده ۴۴-

الف. نظام ارزی کشور، «شناور مدیریت شده» است. بانک مرکزی موظف است بمنظور تحقق هدف مذکور در جزء (۴) بند (ب) ماده (۳)، بازار ارز را به گونه‌ای مدیریت کند که ضمن حمایت از ارزش پول ملی و کاهش نوسانات نرخ ارز، قدرت رقابت‌پذیری تولید کشور حفظ شود. بانک مرکزی می‌تواند برای تحقق سیاست‌های ارزی خود، در بازار ارز مداخله کرده و اقدام به خرید یا فروش ارز، اوراق بهادار مبتنی بر ارز یا مشتقات ارزی نماید. هرگونه خرید و فروش ارز، طلا و اوراق بهادار مبتنی بر آن‌ها توسط بانک مرکزی باید به نرخ بازار و در محدوده‌ای که هیأت عالی تعیین می‌کند، انجام شود.

ب. بانک مرکزی می‌تواند ارزهای عرضه‌شده توسط دولت و دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ را خریداری نموده یا عاملیت فروش آن را بر عهده بگیرد.

پ. در مواردی که بانک مرکزی ارز متعلق به دولت یا دستگاه‌های اجرائی را خریداری می‌کند، نباید پیش از در اختیارگرفتن ارز، معادل ریالی آن را پرداخت کند.

ت. در مواردی که بانک مرکزی عاملیت فروش ارزهای متعلق به دولت یا دستگاه‌های اجرائی را بر عهده می‌گیرد، نباید قبل از در اختیارگرفتن ارز،

اقدام به فروش آن کند.

ث. بانک مرکزی موظف است ذخایر ارزی خود را مدیریت کند. چارچوب حاکم بر میزان، ترکیب و کیفیت نگهداری ذخایر ارزی به گونه‌ای که با اهداف بانک مرکزی متعارض نبوده و درعین حال سبب ارزی در اختیار بانک مرکزی، با در نظر گرفتن شرایط و مقتضیات کشور، بیشترین امنیت، نقدشوندگی و بازدهی و کمترین خطر(ریسک) ممکن را داشته‌باشد، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

ج. روش‌های مجاز برای مدیریت ذخائر ارزی توسط بانک مرکزی عبارت است از:

۱. خرید و فروش ارز و اوراق بهادار مبتنی بر ارز؛
۲. دریافت و یا اعطای تسهیلات ارزی با رعایت قوانین مربوط؛
۳. خرید و فروش شمش، طلای مسکوک و سایر فلزات گرانبها؛
۴. خرید و فروش اسناد خزانه و سایر اوراق بهادار منتشره یا تضمین شده توسط دولت‌های خارجی یا نهادهای بین‌المللی؛
۵. افتتاح و نگهداری حساب نزد نهادهای مالی بین‌المللی، بانک‌های مرکزی و مؤسسات اعتباری خارجی؛
۶. افتتاح حساب برای نهادهای مالی بین‌المللی، بانک‌های مرکزی و مؤسسات اعتباری خارجی؛
۷. استفاده از سایر روش‌های مورد تأیید هیأت عالی.
- چ. بانک مرکزی موظف است با رعایت سیاست‌های کلی نظام و قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی، با هدف افزایش تاب‌آوری اقتصاد کشور،

زمینه‌های لازم برای انعقاد پیمان‌های پولی دو یا چندجانبه را فراهم کند. ح. دستورالعمل‌های ناظر بر انتشار و معامله ابزارهای مالی مبتنی بر ارز و مشتقات ارزی پس از تصویب هیات عالی، توسط بانک مرکزی ابلاغ می‌شود. این دستورالعمل‌ها برای کلیه اشخاص ذی‌ربط، از جمله ارکان، تشکل‌های خودانتظام، نهادهای مالی، ناشران و سایر فعالان بازار اوراق بهادار لازم‌الرعیه است.

فصل هفتم: رابطه مالی بانک مرکزی با مؤسسات اعتباری

ماده ۴۵-

الف. سقف روزانه و هفتگی اضافه برداشت هر مؤسسه اعتباری برای تسویه حساب‌های فیمابین خود با بانک مرکزی یا سایر مؤسسات اعتباری، با توجه به سیاست پولی و نظارتی بانک مرکزی و وضعیت مالی مؤسسه اعتباری، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

ب. در صورتی که میزان اضافه برداشت مؤسسه اعتباری از منابع بانک مرکزی در چهار روز کاری متوالی از سقف روزانه، یا در چهار هفته متوالی از سقف هفتگی بیشتر باشد، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است ضمن اخطار به مؤسسه اعتباری، بلافاصله موضوع را به اطلاع رئیس کل رسانده و در اولین جلسه عادی یا فوق‌العاده هیأت عالی مطرح کند. هیأت عالی پس از استماع گزارش معاون تنظیم‌گری و نظارت می‌تواند با درخواست مؤسسه

اعتباری متقاضی، مبنی بر دریافت تسهیلات اضطراری موافقت کند؛ یا رئیس کل را مکلف نماید تا برای مؤسسه اعتباری موردنظر سرپرست موقت تعیین کند. در مواردی که هیأت عالی به استناد این بند رئیس کل را موظف به تعیین سرپرست برای مؤسسه اعتباری می‌کند، حکم مذکور در ماده (۳۴) این قانون مجری نخواهد بود.

پ. سررسید تسهیلات اضطراری موضوع بند (ب) حداکثر سی روز است. ت. در صورتی که هیأت عالی با اعطای تسهیلات اضطراری موافقت کند، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است ضمن مطالبه برنامه اصلاح از مؤسسه اعتباری متقاضی، در صورت نیاز، برای حصول اطمینان، در آن مؤسسه ناظر مقیم منصوب کند.

ث. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است پیش از انقضای مدت تسهیلات اضطراری، گزارشی از وضعیت مؤسسه اعتباری موردنظر برای تصمیم‌گیری به رئیس کل و هیأت عالی ارائه کند. هیأت عالی پس از استماع گزارش معاون تنظیم‌گری و نظارت می‌تواند تسهیلات موضوع این بند را برای نخستین بار با رأی موافق دوسوم و برای بار دوم، با رأی موافق سه‌چهارم اعضاء تمدید نماید. تمدید تسهیلات مزبور بیشتر از دو نوبت مجاز نیست.

ماده ۴۶- بانک مرکزی مجاز است در قالب توافق بازخرید (repo) یا سایر روش‌های مورد تأیید شورای فقهی، در ازای دریافت اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی، تسهیلات کوتاه مدت به مؤسسات اعتباری اعطا کند. سقف زمانی تسهیلات موضوع این بند نود (۹۰) روزه و

قابل تمدید است.

تبصره- بمنظور تحقق هدف مذکور در جزء (۲) بند (ب) ماده (۳) این قانون (تأمین ثبات و سلامت شبکه بانکی کشور)، مؤسسات اعتباری موظفند همواره به میزانی که هیأت عالی تعیین می‌کند، دارایی‌های نقد یا شبه نقد (سهل‌البیع) مانند اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی و سایر دارایی‌هایی که با تصویب هیأت عالی شبه نقد (سهل‌البیع) محسوب می‌شود، در ترازنامه خود نگهداری نمایند. در صورتی که نسبت دارایی‌های نقد یا شبه نقد (سهل‌البیع) مؤسسه اعتباری نسبت به کل دارایی مؤسسه از میزان تعیین شده توسط هیأت عالی کمتر شود، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است ضمن اخطار به مؤسسه اعتباری، اقدامات پیشگیرانه موضوع ماده (۲۸) این قانون را آغاز کند.

ماده ۴۷-

الف. بانک مرکزی موظف است به پیشنهاد کمیته سیاست‌گذاری پولی و ارزی و تصویب هیأت عالی، مؤسسات اعتباری را که در چارچوب اسناد بالادستی توسعه‌ی اقتصادی کشور، در زمینه تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای، فعال‌سازی زنجیره‌های تولید، گسترش زیرساخت‌ها، توسعه فناوری، ایجاد اشتغال و افزایش صادرات فعالیت مؤثر داشته‌اند، از طریق ارائه تسهیلات بلندمدت و خطوط اعتباری، مورد حمایت قرار دهد. پیشنهاد اعطای تسهیلات و خطوط اعتباری موضوع این ماده، صرفاً در نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری پولی و ارزی، با حضور رئیس کل، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس

سازمان برنامه و بودجه قابل طرح بوده و تصویب آن مستلزم موافقت دوسوم اعضای هیأت عالی است.

ب. بانک مرکزی می‌تواند علاوه بر اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی، سایر دارایی‌های مؤسسه اعتباری یا پروژه‌هایی که توسط مؤسسه اعتباری از این محل تأمین مالی می‌شوند را (مشروط به اینکه پروژه قابلیت تقویم و توثیق داشته باشد) -به نسبت پیشرفت پروژه- با تصویب هیأت عالی به‌عنوان وثیقه تسهیلات یا خطوط اعتباری موضوع این ماده قبول کند. هیأت عالی موظف است در هنگام بررسی تقاضای مؤسسه اعتباری، اجزاء (۳) و (۴) گزارش رئیس کل، موضوع بند (ب) ماده (۱۰) این قانون درخصوص عملکرد مؤسسه اعتباری را مدنظر قرار دهد.

پ. نرخ سود تسهیلات و خطوط اعتباری موضوع این ماده به‌پیشنهاد کمیته سیاست‌گذاری پولی و ارزی و تصویب هیأت عالی، با توجه به اجزاء (۳) و (۴) گزارش رئیس کل، موضوع بند (ب) ماده (۱۰) این قانون درخصوص عملکرد مؤسسه اعتباری، و میزان همسویی مؤسسه اعتباری موردنظر با اهداف و سیاست‌های بانک مرکزی، تعیین می‌شود.

ت. در صورتی که شاخص‌های نظارتی و احتیاطی مؤسسه اعتباری به استناد جزء (۳) گزارش رئیس کل موضوع بند (ب) ماده (۱۰) در حدود قابل قبول قرار داشته باشد، هیأت عالی می‌تواند مؤسسه اعتباری را در خصوص تأمین مالی پروژه‌های مذکور در بند (الف) این ماده، از شمول برخی از دستورالعمل‌های نظارتی یا احتیاطی مستثنی نماید.

فصل هشتم: رابطه بانک مرکزی با دولت و مجلس

شورای اسلامی

ماده ۴۸- بانک مرکزی موظف است با درخواست وزیر امور اقتصادی و

دارایی و در چارچوب مصوب هیأت عالی امور زیر را انجام دهد:

الف. انعقاد موافقتنامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی، مالی، بازرگانی و حمل و نقل بین دولت و سایر کشورها که مطابق اصول (۷۷) و (۱۲۵) قانون اساسی منعقد شده باشد؛

ب. انتشار، عرضه و حراج اوراق بهادار ریالی و ارزی به نمایندگی دولت در بازارهای داخلی و بین‌المللی.

تبصره ۱- اجرای این ماده نباید موجب ایجاد تعهدات مالی برای بانک مرکزی شود.

تبصره ۲- بانک مرکزی نباید اوراق منتشره یا تضمین شده توسط دولت یا شرکت‌های دولتی را به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در بازار (عرضه) اولیه خریداری کند.

ماده ۴۹-

الف. کلیه حساب‌های بانکی اعم از ریالی و ارزی دولت و دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ و مستثنیات آن، صرفاً از طریق خزانه‌داری کل کشور و نزد بانک مرکزی افتتاح و نگهداری می‌شود.

دستگاه‌های یادشده موظفند کلیه دریافت‌ها - اعم از اینکه از محل بودجه عمومی دولت، بودجه اختصاصی و یا سایر محل‌ها تامین شده باشد - و پرداخت‌های خود را فقط از طریق حساب‌های افتتاح‌شده نزد بانک مرکزی انجام دهند.

ب. دولت و کلیه اشخاص مذکور در بند (الف) موظفند آخرین وضعیت مطالبات، بدهی‌ها و تعهدات خارجی خود را در چارچوب دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، به بانک مرکزی اطلاع دهند. اطلاع بانک مرکزی از بدهی‌های خارجی دولت یا اشخاص حقیقی و حقوقی به هیچ‌وجه به معنی تضمین و یا بازپرداخت آن‌ها توسط بانک مرکزی نمی‌باشد.

پ. رئیس کل موظف است در جزء (۴) گزارش موضوع بند (ب) ماده (۱۰) این قانون، آخرین وضعیت مطالبات، بدهی‌ها و تعهدات خارجی دولت و دستگاه‌های اجرائی را به اطلاع مقامات مذکور در آن ماده رسانده و پیشنهادهای لازم را ارائه کند.

ماده ۵۰ -

الف. بانک مرکزی می‌تواند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، با رعایت اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، به دولت تنخواه پرداخت کند. دولت موظف است تنخواه دریافتی را حداکثر تا پایان همان سال تسویه کند.

ب. مانده تنخواه دریافت شده دولت در سال اول اجرای این قانون نباید از سه درصد (۳٪) بودجه عمومی مصوب دولت در همان سال تجاوز کند. سقف مزبور از سال دوم به بعد سالانه نیم واحد درصد کاهش می‌یابد.

پ. در صورت عدم تسویه ریالی تنخواه در مهلت مقرر در بند (الف) این ماده، پرداخت هرگونه تنخواه جدید به دولت توسط بانک مرکزی ممنوع است.

ماده ۵۱- رئیس کل بانک مرکزی، نماینده جمهوری اسلامی ایران در صندوق بین‌المللی پول و سایر نهادهای پولی بین‌المللی است. انجام کلیه وظایف و اعمال اختیاراتی که به موجب قانون اجازه مشارکت دولت ایران در مقررات کنفرانس منعقد در برتن‌وودز مصوب ۱۳۲۴/۱۰/۶ به بانک ملی ایران واگذار شده است، با بانک مرکزی می‌باشد.

ماده ۵۲-

الف. دولت باید در تهیه پیش‌نویس لوایح، تصویب‌نامه‌ها و برنامه‌های اقتصادی و مالی از جمله عملیات ارزی، بودجه‌ریزی و تأمین مالی بخش عمومی از داخل و خارج و تضامین آن، با بانک مرکزی مشورت کند.

ب. رئیس کل می‌تواند بدون حق رأی در جلسات هیأت وزیران شرکت کند.

پ. بانک مرکزی موظف است نظرات کارشناسی خود را در خصوص لوایح و طرح‌هایی که سطح عمومی قیمت‌ها، ارزش پول ملی و وضعیت نظام بانکی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

ت. رئیس کل موظف است نظر هیأت عالی در خصوص آثار لوایح تقدیمی دولت به مجلس شورای اسلامی، از جمله لوایح برنامه توسعه پنج ساله و لوایح بودجه سالانه بر هریک از اهداف مذکور در بند (ب) ماده (۳) این قانون را کتباً به رئیس جمهور اعلام کند. نظرات بانک مرکزی در این خصوص، به-

پیوست لایحه موردنظر به مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود. همچنین رئیس کل موظف است نظر هیأت عالی در خصوص آثار طرح‌ها و پیشنهادهای نمایندگان بر اهداف مذکور در بند (ب) ماده (۳) این قانون را کتباً به رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کند.

ماده ۵۳-

الف. رئیس کل موظف است در اردیبهشت و آبان هر سال، گزارش عملکرد و برنامه‌های بانک مرکزی، مشتمل بر سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری؛ نظارت بانکی؛ تحولات اقتصادی؛ دلایل انحراف احتمالی نرخ تورم و سایر متغیرهای هدف از پیش‌بینی‌های ارائه‌شده در گزارش قبلی؛ عملکرد بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور در حمایت از تولید، اشتغال و رشد اقتصادی و وضعیت سلامت و ثبات نظام بانکی را که به تصویب هیأت عالی رسیده است، به صورت مکتوب به رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی ارائه کند و بخش‌های غیرمحرمانه آن را برای اطلاع عموم منتشر نماید.

ب. در صورت درخواست هیأت رئیسه مجلس، رئیس کل موظف است برای تبیین گزارش موضوع بند (الف) این ماده در صحن مجلس حضور یابد.

فصل نهم: سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک

مرکزی

ماده ۵۴-الف. بانک مرکزی موظف است از ابزارهای ارتباطی مناسب برای

مدیریت انتظارات و تحقق اهداف مندرج در ماده (۳) این قانون استفاده کند. سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل به تصویب هیأت عالی می‌رسد. مسئولیت اعلام سیاست‌ها و مواضع بانک مرکزی در چارچوب سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی مصوب، با رئیس کل است.

ب. بانک مرکزی موظف است حداقل ماهی یک‌بار، آمارهای اقتصادی و اطلاعات نظام بانکی را در چارچوبی که هیأت عالی تعیین می‌کند، منتشر کند.

پ. بانک مرکزی موظف است صورت‌های مالی و شاخص‌های عملکردی «اشخاص تحت نظارت» را در بازه‌های زمانی مشخص در چارچوبی که هیأت عالی تعیین می‌کند، برای عموم منتشر کند.

ت. حداقل یک‌بار در سال صورت‌های مالی بانک مرکزی پس از ارائه گزارش حسابرسی هیأت نظار و تصویب مجمع عمومی بانک مرکزی با رعایت قواعد محرمانگی برای عموم منتشر می‌شود.

تبصره- موارد غیرقابل انتشار، بر اساس قواعد و ترتیبات مذکور در ماده (۱۱) این قانون معین می‌شود.

فصل دهم: شخصیت حقوقی و سرمایه بانک مرکزی

ماده ۵۵-

الف. بانک مرکزی دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل است و با ترتیباتی

که در این قانون مشخص شده، اداره می‌شود. شمول قوانین و مقررات مربوط به وزارتخانه‌ها و سایر اشخاص حقوقی، مستلزم ذکر نام بانک مرکزی به صورت خاص است.

ب. مرکز اصلی بانک مرکزی در تهران است. بانک مرکزی می‌تواند با موافقت هیأت عالی در داخل و خارج از کشور شعبه یا دفتر نمایندگی دایر کند، یا به اشخاص حقیقی یا حقوقی برای انجام اموری که به تشخیص هیأت عالی قابل واگذاری و برون‌سپاری است، نمایندگی بدهد.

پ. سال مالی بانک مرکزی از ابتدای فروردین هر سال آغاز می‌شود و در پایان اسفند همان سال خاتمه می‌یابد.

ت. انحلال بانک مرکزی فقط به موجب قانون امکان‌پذیر است.

ماده ۵۶ -

الف. سرمایه بانک مرکزی متشکل از سرمایه پرداخت شده، اندوخته عام، مزاد حاصل از ارزیابی خالص دارایی‌های خارجی و سایر اندوخته‌های احتیاطی است. دارایی‌های بانک مرکزی در برابر تعهدات دولت، قابل واگذاری، ترهین یا مصادره نمی‌باشد.

ب. بانک مرکزی موظف است سالانه پنجاه درصد (۵۰٪) سود خالص قبل از مالیات خود را به حساب اندوخته عام منظور کند و باقیمانده را پس از کسر بخشی از سود جهت منظور نمودن به اندوخته احتیاطی (که به پیشنهاد رئیس کل بانک و تصویب مجمع عمومی تعیین خواهد شد) و پس از اجرای حکم مذکور در تبصره (۲) ماده (۲۹) این قانون به دولت پرداخت می‌شود. . پرداخت

سود توسط بانک مرکزی به دولت قبل از تصویب صورتهای مالی بانک مرکزی و قبل از اجرای تبصره مذکور ممنوع است. همچنین، هر سه سال یکبار پنجاه درصد (۵۰٪) موجودی حساب اندوخته عام باید صرف افزایش سرمایه بانک مرکزی شود.

پ. اگر بانک مرکزی در نتیجه عملیات خود در طول سال مالی متحمل زیان شود، زیان مزبور باید از محل حساب اندوخته عام تأمین شود. اگر میزان حساب اندوخته عام برای پوشش کل زیان کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت سی روز از زمان تصویب صورتهای مالی توسط مجمع عمومی بانک مرکزی، به میزان کسری، اوراق بهادار دولتی در اختیار بانک مرکزی قرار دهد. اوراق مزبور در صورت سودآوری بانک مرکزی در سالهای بعد، به تناسب به دولت عودت داده می‌شود. این اوراق و اوراق موضوع بند (پ) ماده (۵۷) این قانون از حدود و مقررات مربوط به انتشار اوراق بهادار دولتی در قوانین برنامه و بودجه‌های سنواتی مستثنی می‌باشد.

ماده ۵۷-

الف. تغییرات سالانه ارزش خالص ذخایر بین‌المللی بانک مرکزی اعم از طلا، حق برداشت مخصوص (SDR)، ارز یا سایر دارایی‌های خارجی بانک مرکزی برحسب ریال، در «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» ثبت می‌شود.

ب. چنانچه حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی بستانکار شود، مانده حساب مزبور قابل برداشت نیست و در پایان همان سال

مالی، به حساب اندوخته عام بانک مرکزی منتقل می‌شود. پ. در صورتی که بانک مرکزی در نتیجه تغییرات ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های خارجی خود برحسب ریال در دوره مورد گزارش با زیان مواجه شده باشد و مانده حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی برای پوشش زیان کافی نباشد، باقیمانده زیان از محل حساب اندوخته عام برداشت می‌شود. چنانچه مانده حساب اندوخته عام هم برای پوشش زیان کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت سی روز از زمان تصویب صورت‌های مالی توسط مجمع عمومی بانک مرکزی، اوراق بهادار دولتی به میزان باقیمانده زیان، در اختیار بانک مرکزی قراردهد. اوراق مزبور در صورت افزایش مانده حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی یا حساب اندوخته عام در سالهای بعد، به دولت عودت داده می‌شود. ت. مانده حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی سود محقق شده نیست و مشمول مالیات نمی‌باشد.

فصل یازدهم: پول و نظام پرداخت

ماده ۵۸-

الف. واحد پول جمهوری اسلامی ایران، ریال است.
ب. امتیاز انتشار پول رایج کشور منحصراً در اختیار بانک مرکزی است.
پ. انتشار اسکناس، مسکوک و سایر انواع پول رسمی جمهوری اسلامی ایران توسط بانک مرکزی در چارچوب دستورالعملی خواهد بود که به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

- ت. فقط پول رایج که در تاریخ تصویب این قانون در جریان بوده و یا طبق قانون انتشار می‌یابد، رواج قانونی داشته و به مبلغ اسمی، قوه ابراء دارد.
- ث. تسویه هرگونه دین و یا بدهی فقط با پول رایج کشور امکان‌پذیر است، مگر آن که قانون، شیوه دیگری را تعیین کرده یا با رعایت مقررات، ترتیب دیگری بین بدهکار و بستانکار توافق شده باشد.
- ج. انجام عملیات تسویه بین موسسات اعتباری در شبکه بانکی کشور منحصر بر عهده بانک مرکزی است.
- چ. دارایی‌های بانک مرکزی، پشتوانه پول منتشرشده توسط بانک مرکزی است.
- ح. مبلغ و مشخصات ظاهری و فنی انواع پول‌های رسمی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس کل و تصویب هیأت عالی تعیین می‌شود.
- خ. اسکناس‌های منتشره بانک مرکزی با امضای رئیس کل و وزیر امور اقتصادی و دارایی معتبر خواهد بود.
- د. شرایط و ترتیبات جایگزین نمودن اسکناس‌ها، مسکوکات و سایر انواع پول‌های رسمی جمهوری اسلامی ایران با اسکناس‌ها، مسکوکات و سایر انواع پول که از جریان خارج می‌شوند به وسیله هیأت عالی تعیین می‌شود. معادل ارزش اسکناس‌ها، مسکوکات و سایر انواع پول خارج از جریان که صاحبان آن‌ها در مهلت مقرر برای تبدیل آن مراجعه نکرده‌اند، به حساب درآمدهای بانک مرکزی منظور می‌شود.
- ذ. تعهد بانک مرکزی در مقابل اسکناس‌ها، مسکوکات و سایر انواع پول‌های رسمی منتشر یا ایجاد شده توسط بانک مرکزی، منحصر به پرداخت پول رایج

کشور است.

ر. اسکناس‌ها و مسکوکات مجعول یا تقلبی مکشوفه در سراسر کشور، برای امحاء باید در اختیار بانک مرکزی قرار گیرد.

ز. کلیه حقوق مادی و معنوی مربوط به انواع پول‌های رسمی منتشر یا ایجاد شده توسط بانک مرکزی، متعلق به بانک مرکزی است. انجام هرگونه تبلیغ بر روی اسکناس و مسکوک یا استفاده از طرح و مشخصات ویژه انواع پول - های رسمی جمهوری اسلامی ایران ممنوع و در حکم جعل محسوب می‌شود.

ماده ۵۹- مسئولیت انحصاری ابلاغ دستورالعمل‌های موردنیاز، صدور مجوز و نظارت در حوزه نظام‌های پرداخت، فناوری‌های نوین مالی مرتبط با ابزارهای پرداخت و پول‌های رمزیاییه و همچنین نهادهای فعال در این حوزه‌ها بر عهده بانک مرکزی است. نهادهای فعال در زمینه‌های یادشده موظفند حسب درخواست بانک مرکزی، کلیه اطلاعات، آمار و اسناد خود را به ترتیب موردنظر بانک مرکزی در اختیار آن بانک قرار دهند.

فصل دوازدهم: مدیریت تعارض منافع در بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور

ماده ۶۰- اعضای مجمع عمومی، هیأت عالی و کمیته‌های تخصصی ذیل آن، هیأت عامل، هیأت نظار، شورای فقهی، هیأت انتظامی، هیأت‌های رسیدگی به اختلافات بانکی، مدیران و سایر کارکنان مؤثر بانک مرکزی -

به تشخیص هیأت نظار - مشمول احکام زیر هستند:

الف. باید در ابتدا و انتهای دوره مسئولیت، «کاربرگ تعارض منافع» را تکمیل و به رئیس هیأت نظار تحویل نمایند. رئیس هیأت نظار موظف است کاربرگ‌های تکمیل شده را برای رئیس قوه قضائیه ارسال کند. اطلاعات زیر باید در کاربرگ تعارض منافع درج گردد:

۱. فهرست دارایی‌های خود، همسر و فرزندان تحت تکفل در زمان آغاز مسئولیت در بانک مرکزی؛

۲. فعالیت‌های اقتصادی، مالی، تجاری و مشاغل تمام‌وقت یا پاره‌وقت خود، همسر و فرزندان تحت تکفل در پنج سال گذشته.

ب. در صورتی که انجام امور محوله و شرکت در جلسات و رأی‌گیری‌ها به نوعی مرتبط با منافع خود فرد یا بستگان درجه یک او باشد، باید موضوع را قبلاً به صورت مکتوب به رئیس هیأت نظار اعلام نماید.

پ. افراد مذکور در صدر این ماده که طبق قانون باید به صورت تمام‌وقت در خدمت بانک مرکزی باشند، نمی‌توانند هم‌زمان شغل یا سمت موظف یا غیرموظف اعم از مدیریتی، کارشناسی یا مشاوره‌ای در بخش دولتی یا غیردولتی داشته باشند. این ممنوعیت شامل موارد مستثنی شده ذیل اصل (۱۴۱) قانون اساسی نمی‌شود.

ت. اشخاص موضوع این ماده و همسر و فرزندان تحت تکفل آنها نباید سهامدار مؤثر، عضو هیأت‌مدیره، هیأت‌عامل یا مشاور «اشخاص تحت نظارت» باشند.

ث. در صورتی که والدین، پدربزرگ، مادربزرگ، همسر فرزندان، فرزند فرزندان،

برادر یا خواهر اشخاص مذکور در صدر این ماده با یکی از «اشخاص تحت نظارت» دارای ارتباط مدیریتی یا مشاوره‌ای بوده یا سهامدار مؤثر آن‌ها باشند، شخص مزبور موظف است موضوع را کتباً به رئیس هیأت نظار اطلاع دهد.

ج. انجام کار دائم یا موقت برای «اشخاص تحت نظارت» یا ارائه هرگونه خدمت به آن‌ها، توسط اعضای هیأت عالی، هیأت عامل و هیأت‌های انتظامی پس از پایان دوره عضویت آن‌ها به مدت سه سال، و برای سایر اشخاص موضوع این ماده به مدت دو سال ممنوع است. در صورت عدم دریافت حقوق از محل دیگر یا عدم دریافت مستمری بازنشستگی، بانک مرکزی موظف است به این افراد حقوقی معادل میانگین دریافتی آن‌ها در سال پایانی پرداخت کند. در صورتی که معلوم شود شخص موردنظر از محل دیگری حقوق دریافت می‌کرده است، به پرداخت پنج برابر مبالغ دریافتی از بانک مرکزی پس از پایان خدمت، محکوم می‌گردد.

تبصره- مدیران و کارکنان سایر دستگاههای نظارتی که حسب تشخیص هیأت نظار در سه سال آخر قبل از بازنشستگی یا پایان خدمت مستقیماً با «اشخاص تحت نظارت» در ارتباط بوده‌اند نمی‌توانند به مدت سه سال، با «اشخاص تحت نظارت» رابطه کاری اعم از مدیریتی، مشاوره‌ای و مانند آن برقرار کنند. مرتکب، به تمام یا بخشی از مجازاتهای درجه چهار ماده (۱۹) قانون مجازات عمومی محکوم می‌شود.

چ. در صورتی که معلوم شود افراد موضوع این ماده در زمان تصدی مسئولیت در بانک مرکزی یا طی دوره ممنوعیت پس از پایان مسئولیت، با «اشخاص تحت نظارت» همکاری داشته‌اند، علاوه بر الزام به پرداخت کلیه حقوق و

مزایای دریافتی در دوران مسئولیت و ممنوعیت، به مجازات درجه چهار ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شوند.

ح. مقررات مربوط به برقراری رابطه مالی (مانند سپرده‌گذاری، دریافت تسهیلات، دریافت ضمانت‌نامه و گشایش اعتبار اسنادی) فیمابین افراد موضوع این ماده، همسر و فرزندان آن‌ها، و شرکت‌هایی که افراد موضوع این ماده، همسر یا فرزندان آن‌ها مدیر یا سهامدار مؤثر آن شرکت‌ها هستند، با «اشخاص تحت نظارت»، توسط رئیس کل تهیه و به تصویب مجمع عمومی می‌رسد.

خ. اشخاص موضوع این ماده موظفند ضمن رعایت مقررات مذکور در بند (ح)، هرگونه رابطه مالی خود، همسر و فرزندانشان با «اشخاص تحت نظارت» و نیز هرگونه رابطه مالی شرکت‌هایی که آن‌ها، همسر یا فرزندانشان مدیر یا سهامدار مؤثر آن شرکت‌ها هستند، با «اشخاص تحت نظارت» را که مبلغ آن از مبلغی که هیأت نظار در ابتدای هر سال تعیین می‌کند، بیشتر باشد، به هیأت نظار اعلام کنند. متخلفان علاوه بر معرفی به هیأت تخلفات اداری، به میزان دو برابر مبلغ تخلف جریمه خواهند شد.

د. در صورت احراز تخلف در عمل به احکام مذکور در بندهای (الف) تا (ث) این ماده توسط هیأت نظار، شخص متخلف به پرداخت پنج برابر حقوق و مزایای دریافتی از زمان وقوع تخلف محکوم می‌شود.

فصل سیزدهم: سایر مقررات مربوط به بانک مرکزی

ماده ۶۱- هرگونه دعوی که منشأ آن اقداماتی باشد که بانک مرکزی

به موجب اختیارات قانونی خود انجام می‌دهد، قابل طرح علیه کارکنان بانک مرکزی نبوده و باید به طرفیت بانک مرکزی صورت پذیرد. در مواردی که به تشخیص مرجع قضایی، اقدامات نظارتی بانک مرکزی خارج از چارچوب قوانین و مقررات بوده و موجب ایراد خسارت به «اشخاص تحت نظارت» یا اشخاص ثالث شده باشد، خسارت وارده توسط بانک مرکزی جبران می‌شود. در صورتی که ایراد خسارت به «اشخاص تحت نظارت» یا اشخاص ثالث، حسب تشخیص مرجع قضائی ناشی از تقصیر مدیران یا کارکنان بانک مرکزی باشد، حسب مورد از طریق هیأت رسیدگی به تخلفات اداری یا دستگاه قضائی به ادعای مطروحه علیه آنان رسیدگی خواهد شد.

ماده ۶۲ -

الف. کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌های دولتی مستلزم ذکر نام و نهادهای عمومی غیردولتی، قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و نیروی انتظامی، مکلف به همکاری با بانک مرکزی برای اجرای این قانون هستند. دستگاه‌های یادشده موظفند اطلاعاتی را که به تشخیص هیأت عالی برای انجام وظایف بانک مرکزی لازم است، در اختیار آن بانک قرار دهند. مستنکف، به انفسال از خدمت از یک تا پنج سال محکوم می‌شود.

ب. «اشخاص تحت نظارت» موظفند اطلاعات مورد درخواست بانک مرکزی را در چارچوبی که بانک مرکزی تعیین می‌کند، در اختیار آن بانک قرار دهند. هریک از اعضای هیأت‌مدیره و هیأت‌عامل «شخص تحت نظارت» که از

ارائه اطلاعات مورد درخواست بانک مرکزی خودداری کند، از مسئولیت عزل و به تحمل حداکثر یک سال حبس محکوم خواهد شد.

پ. بانک مرکزی موظف است اطلاعاتی را که به موجب قانون موظف به ارائه آن‌ها به سایر دستگاه‌ها از جمله مرکز مبارزه با پولشویی و سازمان امور مالیاتی است، به صورت مؤثر در اختیار آن دستگاه‌ها قرار دهد. استتکاف از اجرای این حکم توسط هریک از مدیران یا کارکنان بانک مرکزی موجب انفصال از خدمت حداقل به مدت یک سال خواهد شد.

ماده ۶۳- انجام اقدامات زیر توسط بانک مرکزی ممنوع است:

الف. تضمین بدهی‌های دولت، شرکت‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و یا هر شخص دیگر؛ یا اعطای تسهیلات به آنان، جز در مواردی که در این قانون مجاز شده است؛

تبصره- تضمین بدهی‌های خارجی دولت که با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده پس از اخذ وثیقه کافی به تشخیص هیأت عالی بلامانع است.

ب. اعطای تسهیلات یا خطوط اعتباری به مؤسسات اعتباری بدون اخذ وثیقه؛

پ. اقدام به افتتاح حساب و انجام عملیات بانکی برای اشخاصی که به موجب قانون یا به حکم دادگاه افتتاح حساب و انجام عملیات بانکی برای آن‌ها ممنوع است؛

ت. انجام فعالیت اقتصادی و تجاری صرفاً به قصد کسب سود یا انجام ندادن

تکالیف قانونی صرفاً به دلیل ورود هزینه یا زیان مالی یا غیرمالی.

ماده ۶۴- احکام مقرر در این قانون بر کلیه «اشخاص تحت نظارت» اعم از خصوصی، تعاونی و دولتی حکمفرماست.

ماده ۶۵- جریمه‌های نقدی مذکور در این قانون، در پایان تیرماه هر سال، متناسب با شاخص بهای کالاها و خدمات مصرف کننده اعلامی از سوی بانک مرکزی، توسط هیأت عالی تعدیل می‌گردد. وجوه ناشی از اعمال جریمه نقدی علیه «اشخاص تحت نظارت» متخلف، به حساب درآمد عمومی واریز شده و معادل آن از طرف خزانه‌داری کل به حساب صندوق ضمانت سپرده‌ها تخصیص داده می‌شود.

ماده ۶۶- مفاد این قانون به موجب سایر قوانین، مگر به صورت صریح و با ذکر ماده موردنظر، قابل نسخ یا اصلاح نمی‌باشد.

ماده ۶۷- شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، مواد (۱) تا (۲۹)، بندهای (الف) و (ب) ماده (۳۰) و مواد (۳۹) و (۴۰) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و اصلاحات بعدی آن نسخ می‌شود. تا زمانی که دستورالعمل‌های اجرائی این قانون به تصویب نرسیده است، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سابق، مشروط بر این که با مفاد این قانون، به تشخیص

رئیس کل بانک مرکزی، معارض نباشد، لازم الاجراء است.